Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА, И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьл 1923 шера денз • ШОАТТА, 3 февраль, 1979 шу. • № 15 (5991). • Мах 2 кепиг.

ТIАЙЙЦА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕ

Дукха ха йоццаш газетан тlа нешатахад республикан-ски партийно-бовхама актива собрание дийца а дийца тlа-ййца Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой 1979 шерара со-циалистически декхараш. Уж доккхий а бехктохаме а да, дала а, кхоачашде миа дlанхоачаргболаш да. ХIана аьлча уж хьалхагIа карагIдьнкар, тlайоагIача хана де дезар доархIаме эдаш, Iахман лерда тlа вай торонаш чоте йдаш оттадаь да. Уж оттадаьд КПСС ЦК июльски но-ябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеш, КПСС ЦК Ге-неральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Прези-диума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева къамаь-лашпарча чолоштеменеи вьводашеи дlа ма-дехха.

Боккха лоархIам болаш да промышленносте, гIали-лоатъеча, юрта бовхане, Iилман учрежденешка, республи-ка хаалгъа бовхама дерригача доакъошка болх беш мел волчоа уж декхараш дlадовзийтар, царна хоаш хила деза шоай городо, район, юрто, предприяте, учрежденье, кол-хозо, совхозо, производственни участко, ферма, бригада 1979 шера малагIа декхараш тlалийцад. ХIана аьлча нов-къоста Л. И. Брежнева ма-аллара, коллективаш къахье-гам боккъонца вlаштlехьбенняр хулгалхоша уйла тlа-йолийтнлго дlадийха ца Iеш дола Iалавнате доккха де-кхар да. ХIанзарча производства дlадех хIара болхло къахьегама процессера шийн моттиг малагIа а дика хоаш хулга, ше дер фуд, из санна дуи шийх тийша фуда хоаш хулга, шийн къахьетам юкъарча балха хиланае дергдоаца даьгъа долга хоаш хулга.

СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашка де-гаж уроттадаьча республика къахьегама коллективашка укх деношка шерра яржаш латт хоржамаш хула ди док-кхий толамаш а даькъе белгалдаьнкар духьа йолаь со-циалистически ахь, цар хьоллаьцад хIаране шоай пятилет-ка заданеш 1980 шера 22 апреле — В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш кхоачашъе аьнна производстве хьалхалаттара-ша дlадоладаь бахха-дика гIулакх. Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, боккхий кул-галхой декхар—цу патриотически болама нерте оттар, бlаьш лзараш болча кагъа вйешна къахьегама а полити-чески а уйла хьаллацар, из кхы дlахо а айяр, ахье цар кхы а доккхагIа толамаш дахера мел зов хьелаш хье-кхоллар.

Производства эффективности балха дикали айяра, къахьегам дикагIа вlаштlехьбенняра, Iилма-технически прогресс сихъяра, оборудованех биззагIа пайда эцара, производствени ризалаш сихагIа болх бе йолаалийтара а царга берригача низаца болх байтара а, материальни хьа-кьегамен ресурсех дикагIа пайда эцара лерда тlа укх на-рарча шера къахьегама омсарле лакгъяра задани 10 про-цент тlехкхоачашъе а цун чотех тlаэкхийтта промышленни продукци 90 процентал кlезигагIа йоацаш хилийта а езаш да вай. Халахете а, республике йолаш я цу лоархIамеча хьокхама тlехьалосаш йола предприятеш. Царех кlемхаит-та къамаьл хилар XVI-ча областной партийни конференце. Цунна дола керттера бахьан да балха дукха за эсьа йоалр, къахьегам лертIа вlаштlехьа ца баккар, дисцип-лина лоха хилар. Профсоюзни организацеша, предприятей кулгалхоша керттера йоакхо е еза гIулакх да лакха ои-сарле йолаш къахьега хьалаш хьекхоллар, къахьегама а производственни а дисциплина чIоагIъяр.

Производства эффективности балха дикали айяро дlа-дех производственни фондехи пизалехи пайда эцара кlеи-хаштта уйла тlайохийтилга. Из къаьстта доагIаш да «Грознефтеоргсинтез» объединенеца, «Радиотехниче-ский», «Металлотара», цементни, «Автоспецоборудова-ние» яхача заводий, Шелковской райпищекомбината кол-лективашта. Цу коллективаша 1978 шера пачтахьалкхен-на дlа ца луш йисай 13 млн. сома мьаьха продукци. Цу предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски орга-низацеша, кулгалхоша социалистически ахь вlештlехь-йоаккхаш Iалавнате чIоагIа уйла тlаяхийта еза «Тlехьа-бусараш боацаш бе болх» аьнна ростовчанаша дlадоладь гIулакх дlахо дlадахьара, хьалхалаттарий опыт массанена а дlайовзийтараш цу опытагIа болх байтараш, коллекти-вашта хьокхолла деза наха вlаш гIо дергдола, дикагIдар хьаллоацаргдола, даим нерда торонаш лехаш, карагIдьн-нахоч тоъах ца беш хургдола хьалаш.

Социалистически декхараш тlа оттадаь да 1979 шера промышленни продукца мьаьхала ялкхара план 28 декаб-рея пятилетка дитъ шера план 20 декабрея кхоачашъелга, керттерча производственни фоцдех дикагIа пайда эцалга, станочни паркага дикагIа болх байталга, керттерча техно-логически оборудоване сменноста коэффициент 10 про-центал кlезигагIа йоацаш айелга. Белгалдаькхад мате-риалаши бедали кхоаро, арахецача продукцие дикал айяра хьадде дола хьокхамаш социалистически ахьа итогаш еча хана уж хьокхамаш лоархIаме пайдаза дарг ца хи-лар. Моттигаш я продукци мьаьхала лакхара план кхоа-чашйоа а из номенклатурагIа арахецаьта, договорагIа йоагIача ассортиментагIа дlаухийтилга Iалам ца деш. Цу деша а чIоагIа уйла тlаяхийта еза, хIана аьлча уж хьо-кхамаш кхоачам ца дича ятъе котбаьнкартам лоархIарг-бац.

Кхы кlезигагIа бехктохаме дац юрта бовхане къахье-гараша тlаййца декхараш а.

Социалистически декхараша лерхI хлата культурай хьувнъам гектара тlара 23 центнерта дlакхачийта, хIаьта из 510 эзар тонн гулде, пачтахьалкхенга 150 эзар тонн хлат, 190 эзар тонн шекара свеклаш, 145 эзар тонн бать-цадараш, 110 эзар тонн конъаш, 63 эзар тонн сом, 8,5 эзар тонн ноартолаш, 2,7 эзар тонн довьадаь тхьайки доккха;

юкъера лаьрхIача Iаттагара 2160 кг. шура, ахкачу хIара котама тlехьара 205 фуъ, хIара устагIана тlера 4,4 кг. тха даккха, дийна хьайбаш эзача дукх доаккхийга 35 эзар тоннага, шура 112 эзар тоннага, фуаш 105 мил-лионага, тха 2950 тоннага дlакхачийта, бовхама еррнгача категорешкара пачтахьалкхенга 38,8 эзар тонн дулх, 91 эзар тонн шура, 88 миллион фуъ, 4500 тонн тха доакха.

Декхараш доккхий да. Уж кхоачашдара дукха къахье-та дезаргда. ХIанз юртара къахьегамхой бlаьстанга кийч-луш, хьайбашка Iа доакхийтш боахк. Партийни органи-зацеш, колхозийн совхозийн кулгалхой, специалисташ де-кхарийла ба тlаййца декхараш кхоачашдара хIара брига-де, ферма, звеной коллективаш сорцагIьяха, хIанз а пай-да эцаьза йола торонаш гучаяха а царех биззе пайда эца а.

Къаьстта йоакхо е еза хьайбаш Iаагара дахара, бlаь-сти дlаде фу кийчдара, техникана ремонт яра. Укх шера чIоагIа терко е еза гураха дlадийнача алатий, уж налагI-ча хьалтIа да, царех бlаьстэ юха дlаде дезаргдараш ма-лагIаш да кхы ца гоадеш къоастадарза даргдаш, хIанзае а Iаланде деза цар нетта дlадуургдалча алатий фу.

1979 шера декхараш тlаййцад, даха деза пулам бел-галдаьд. ШерагIа йоаржае уж даьра тlехьара социали-стически ахь!

Дикача къахьегама толамашка белгалдаьнкар дlада-ха шу Грозненски экспериментально-механически за-вода болхлойш. Планаш совгIа цар мьаькхала яьнктар 124 эзар сома мьаьха тайп-тайпара продукци. ХIаьта ахь шера заданел совгIа мьаькхала яьнктар 436 эзар сом мах бола продукци.

Ишта къахьегача завода коллективе дог гIоздоаха то-ламаш доахкаш бола натташ болхлой ба. Царех ва стро-гальщик Чекин Владимир, токарь Черникова Галина, то-карь Анишин Евгений.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) токарь Г. Черникова, строгальщик В. Чекин, токарь Е. Анишин нерда дьае сзача продукца черте-дага хьожаш ба.

Б. ПЛИЕВА сурт.

ДОШ ЧIОАГIА ДА

Иттлагlча пятилетка дит-лагlча шера план ханал хьал-ха кхоачашъяра, СССР Ла-кхехьарча Совете хоржамаш хулача денна спйленца накъа-бахара тlаййца декхараш то-ламица кхоачаш а деш, дlадо-ладьад ер шу «Октябрь-нефть» НГДУ мехкдаьттахо-ша. Январь бетта мехкдаьтта даккхара тlаййцача социали-стически декхарех лаьрхIача бесса заданел совгIа цар дьк-кхад 300 тонн мехкдаьтта.

Массаза санна къаьстта дика къахьегаш дlадоладьад ер шу Бревнаяи Клим Бала-санович нерте латтача цхьо-лагIча районни инженерно-технически служба коллекти-во. Дlабахача бетта заданел совгIа до ше даьнкар 200 тонн мехкдаьтта.

Дlадахача шера дикха къа-хьегама толамаш кхы тlа а тоадеш къахьегаш ба Гроз-ненски шурий комбината болхлой. Продукци мьькала лакхара январь бетта план 102 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цар мьькала яьнкхой 25 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Уж толамаш цар хетаду СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача де-зача цIейна.

Бахха-дика толамаш доа-хаш хиларца укхаза белгалъ-яьнна я Иванченко Таисия Васильевна, Бурлакова Ма-рия Васильевна нерте латта бригадаш, кхычараш.

Б. КОСТОЕВ.

Укх шера де лерхIараш

Доккхий да пятилетка дитълагlча шера «Ассинский» совхоза къахьегамхоша кхоа-чашде лерхIа декхараш. Дух-хьал цlена пайда хьайийча, из баккха лерхI 100 эзар сом плана совгIа. Из циф-ра мел йоккха я хайтара арга вай: совхоза керттерча бухгалтера Гребенюк Раиса Ивановнас яхачох. Дlадаь-нача шера боахамо бьа бер-рига пайда цхьа миллиони 23 эзари сом ба.

«Ассинский» совхоз — дукхача хана дено тешша-ме пайда беш хьабоагlаш боахам ба. Кхычарна хьаца шортта да укхаза дикадар, цу даькъе керттерадар лакха агротехника а йолаш.

Совхоза къахьегамхоша шерра пайда эц втара кер-дагIа йолча технологех, ми-неральни органически удобренех, къахьегамхой хьинар айдеш йолча социа-листически ахьах. Цудухьа лу 887 гектар долча лаьтта хьалкхедеча бьацадаарашен 300 гектара тlарча сомоа хIара шера цlаах миллион сома а кхы совгIа а пайда.

Совхозе меттел районе а дика йовзаш я бригадирий Адуев Хьамида, Тищенко Якова, Шундрин Анатоле, Гребенюк Моисея, кхычар цlераш. Цар бригадашцара дуккхабола бьацадаараша соми лелабераш пачтахьал-кхен совгIаташ долаш ба. Хаоттам во хинача шераш-ка а дика хьувнъам кхебе вlаштlехьдоал шоай гIулакх дика довзача къахьегамхой.

Масала, Адуев Хьамида бригадера 47 гектар соми бе-шамаш ша теха хIалаваь-йоллашехьа а, бешамаш ле-лаераша хIара гектара тlара 170 центнер совгIа сом чу-нийцар соахка. Цу коллекти-во чуийца беррига сом итт эзар центнер гарта бар. тlаййца хиявача декхарех 8,4 эзар центнер лаьрхIача. Из котало йоаккхача доккха даьъа юкъедихьар дукха-болча производстве хьалха-латтараша: Градова Антони-вас, Губашева Алпатус, Смородина Клавас, Джауба-тырова Любас, кхычар.

Цу тайпара дола дlайха дешаша ела йиш я Тищенко Якова бригадацарча Вороб-ева Натальях, Ковалева Ве-рах, Бисултанова Халнша-тах, дукхача кхычарех. 33 гектар йолча бешамашкара 1,3 эзар тонн совгIа сом баькхар цу коллективо пяти-летка кхоалагIча шера, хIаь-та шоай бригадица йоагIа кхаь шера план СССР кер-дача Конституце шу дузача денга кхоачашйир.

Парте Центральни Коми-тета июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий реше-неш толаметIа кхоачашъяра укх шера социалистически декхараш тlаьцаш, боахаме йола торонаш кхоачамаш техкар бригадай кулгалхо-шеи специалисташеи. Гуча-даьлар балха юкъе нерда техника а технологи а йоаля-ярца дlакача хIамай хьуа-къам лакхбара чотах, бьаца-дараши соми хьалхебарта дlадода рузаъа кlезигдара чотах дукхагIа продукци яи-кха йиш йолга. Из гIулакх а лоархIаш, тlаййцача декха-рашка оттадьд хIара гектa-ра тlара 236 центнер бьаца-доараш даха пlапагIа 215 йоагIача, соми бьацакомара-ши — 194 центнер, а пла-нал 22 центнер дукхагIа. Пачтахьалкхенга доккха лерхI 13,5 эзар тонн бьацадоараш, планал 1500 тонн дукхагIа; соми бьацакомараши —2545 тонн, е 245 тонн планал ду-кхагIа.

Тlаййца декхараш кхоа-чашдара тешаме лард кийчъяьй совхоза кхаш ле-ладераша. Тоъам хилал ди-кагIдолча тайпаех бьацада-рий фу Iалашдаьд, органиче-ски а минеральни а удобре-нешца хьаьндаьд дерригa сахам, хIаьта 500 гектар совгIа долча лаьтта хий дал-лад, нерда машинаши меха-низмаши ийцай.

Укх Iан графикаж тоае езаш йола юртбоахама тех-ника хавал хьалха а бувлаш тоаш ремонтниянаши механи-заторашеи. ПньлагIча пвар-тале тоае езаш хиная трак-тораш, хий детта машинаш, тlехьавоза инвентарь де-кабрь бетта юкъе тоаль яьн-най. Укх квартале тоае йоагIар 23-гIа февраль гIа-кхоачача денга нийча хилий-та лерхI. Боахаме йолаш йолча 55 тракторах 49 хIанз тоаль кийча я, хий детта 7 установка, итт вух, 8 секи-ез, 22 культиватор, нийтта ммкаш, кхыйола инвентарь тоаяь. Бригадашка къахье-гаргдола болхлой, специали-сташ эпипача боараме кийч-баьб.

Д. ХАКИМОВ.

Хьалхара буровой

Карабулакски бурув тоха-ра балхий управленерча Къа-хьегама Цlеча Байракха ор-ден лелаю Мовлаев Юсап нерте латтача вышкомонтаж-никий бригадо толамца кхоа-чашйир пятилетка кхоалагIча шера план. Хьинареча къахье-гамца хIара балха ди белгал-доаккхаш дlадоладьд цо пя-тилетка дитълагIа шу а. ХIара буровой динен хавал хьалхен хьалъяь а йоаккхаш накъа-баха лерхI бригада вышко-монтажникаша СССР Лакхе-хьарча Совете хоржамаш хулача денна.

Укх шера оттаро хьалхара «Самгори-84» яха скважина тхьалъяь яькхай цар. Сете-вой графикагIа хьал а еш, хавал ихи ди хьалха хьалъя-ькхар из скважина бригадо. Буровой хьалъеча къаьстта дика къахьегарца белгалбьа-лар Ю. Мовлаев, вышкомон-тажник Э. Хусайнов, электро-сварщик М. Нальгиев, кхыба-раш.

А. БАКАЛЮК.

КАНДИДАТАЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Самарднйнахьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома поли-тически сердалон Цlагlа № 397 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидатаца «Красный мо-лот» завода котельщикий бригада бригадираца Рыжен-ков Николай Георгиевичаца вlашагIкхетар хилар. Хар-жарой собрани, лоаца къа-маьл а дий, хьайийлар Ленински района хьалхарча секретара Г. Ф. Галкинас.

Къамаьл де дош лу кан-дидата доверенни волча, «Красный молот» завода фрезеровщика Л. Г. Пустынникос.

— Тхьаь бартхlаагIа шу да тха заводе Н. Г. Рыженкова къахьега, — аьлар цо. — Цу еррегача хина хьинаре къахьегарца, общественни вахаре шерра даькъа лацарца, нахаца Iемерзеи дог цlенеи хиларца коллективе доккха сий даькхад цо. Нов. Ры-женков бартхlаалагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета депутат хинна, хIаьта хIанз НГIАССР Лакхехьарча Сове-та депутат волаш а ва. Хар-жарой нахаш чIоагIа бехктохаме хеташ кхоачам-деш волча цо шийх бенна те-шам боабергбоацаш волга хьахьехад. Даькхено боккха мах баьб цун къахьегам. Октябрьски революце, Къа-хьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаш луш белгалваькхар из.

Шай къамаьл чакхдоалаш нов. Л. Г. Пустынникова беррига харжархой тlахьий-хар коммунистий парте боа-царийн блока кандидата Н. Г. Рыженкова тlехьа 4 марта кхаж тассара.

Кандидаталла оттаваьчун вахарера белгалагIа хIамаш хьа а довзийташ, из хьаллоа-цаши могавеши дар собране Грозненски ремонтно-механи-чески завода токара М. Т. Хасанова, № 9 йолча гор-больница лоро А. С. Баты-жевас, Грозненски мехкдаьт-та института доцента Н. Ш. Шабальяца, «Автоспецобо-рудование» завода ВЛКСМ комитета секретара А. А. Спесивцева дьь къамаьлаш.

Цул тlехьагIа къамаьл де дош нийача Н. Г. Рыжен-кова дег тlара баркал аьлар шийх иштта доввта сий дарах, хIаьта харжархой тешам ца боабара хьинари низи ше кходергдолаш воалийта хьа а хайтар.

СССР МЕХКДАЬТТА ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТЕРСТВА ПРЕДПРИЯТЕИ ОРГАНИЗАЦЕИ БОЛХЛОШТА РСФСР МЕХКДАЬТТАН ГАЗОВНИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкдаьттан газовни промышленноста даькъе доккхий гIулакхаш карагIдулларах **РСФСР мехкдаьттан газовни промышленноста заслуженни болхло** яха сийлен цIи лоьла:

Агеев Магомед Джабраиловича — «Малгобекнефть» яхача мехкдаьттен гази йоахача управлене мехкдаьттен гази яккхара волча оператора, Нохч-ГIалгIай АССР.

Кузьмичев Дмитрий Нестеровича — мехкдаьтта про-мышленноста Къилбаседа-Кавказски пачтахьалкхен Iил-ма-тохкамен проектни института воккхагIволча Iилман болхлочоа, Нохч-ГIалгIай АССР.

Толстопятов Александр Никифоровича — «Грознеф-тегеофизика» треста Грозненски промыслово-геофизиче-ски контора каротажника-перфораторщика.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель	**М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь	**Х. НЕШКОВ.**

г. Москва. 1979 шу, 24 январь.

КЕПАНОАЗОН БОЛХЛОШТА РСФСР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕНА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Советски кепайоазон даькъе доккхий гIулакхаш ка-рагIдулларах **РСФСР культура заслуженни болхло** яха сийлен цIи лоьла:

Новиков Юрий Семеновича — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома «Агитатора блокнота» редакце бехктохаме сек-ретара.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель	**М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь	**Х. НЕШКОВ.**

г. Москва, 1979 шу, 31 январь.

ЦХЬА БАРТ БОЛЧА ХЬАЛЕ

Дй тхьа шерагIа боршаш лат вайцига хоржамашта хе-табь чакхбоаккхаш бола ор-ганизаторски политически болх. ХIанз мехки лакхерча законодательни органе бахий-та шоай викалаш белгалбо-хача советски нахи цlаькха а хьагойт шоаш Коммунисти-чески партеи Советски пачта-хьалкхеи чурчеи араяхьарчеи политикина боврам боацаш мутIахъа хилар. Укх деношка Нохч-ГIалгIайчене дlахо хьош хинна СССР Лакхе-хьарча Совете депутатла хар-жа оттабаьраита регистраци елга.

Самарднйнахьа КПСС Грозненски райкома здане торжествении хьале дlайола-елар СССР Лакхехьарча Со-вета Къамий Совете хорма-маш дара № 672 йолча Гроз-ненски юрта хоржамий окру-га окружной хоржамий ко-миссе заседани. Из хьайийлар окружной комиссе секре-тара Битарова Ляля Андар-бековнас. Цо аьлар:

— ХIанз вай хоржамашта хьалхара кийчо еш долча хана дика гуш да вай обще-ство а советски хоржамий си-стема а бокъонца демокра-тически хилар. — Цул совгIа хIанзара хоржамаш шоай къаьстта лоархIам болаш да СССР нерда Конституци, «СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» дола Закон тlайийцачул тlехьагIа эттара хьалха чакхдоахаш хиларца. Къахьегамхоша шоай вика-лаш бaь пачтахьалкхен ла-кхерча органе бахийта бел-галбьахаб партеи правитель-ствай гlорбаьний деятелаш, хьалхалатта болхлой, колхоз-хой, советски интеллигенце толашагIбола къоитация мех-карийи.

Шоай хоржамашта хьал-харча собранешка Грозненски района «Атагинский» совхоза, Горячеводски бурувтохара балхий управлене, Советски районерча «Госсельхоз-техника» отделене коллекти-ваша, массава цхьан дагара а волаш, Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 672 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гIол-ла СССР Лакхехьарча Сове-та Къамий Совете депутатал-ла харжа кандидаталла отта-ваьа КПСС ЦК член, СССР оборона министра заместн-тель, эсхара инарал Алтунин Александр Терентьевич.

Цул тlехьагIа хиннача хор-жамашта хьалхарча окруж-ной совещание доакъошхоша, массава цхьа дог-уйла йолаш, нов. А. Т. Алтунина кандида-тура хьал а лаьцай, хIаьта цу округе гIолла ше депута-талла харжа оттаера цунга-ра раьза хилар а дийхар.

Окружной комиссе секрета-ра хоам бир гулбеннарашка А. Т. Алтунина № 672 йолча Грозненски юрта округе гIол-ла СССР Лакхехьарча Сове-та депутаталла харжа ше оттавара раьза волга хьахай-та хиларах. Тlаккха нов. Би-тарова предложени ду депу-таталла харжа кандидаталла оттавеш цунна регистраци яра.

Цо хь предложени хьаллоа-цаш къамаьлаш дир окруж-ной хоржамий комиссе засе-дане З. М. Усманова — Грозненски района «Юби-лейный» совхоза профсоюза болхлой комитета председа-тела, Р. В. Пирзадова — «Тепличный» совхоза дирек-тора, Л. Л. Бисултанова — Старосунженски юкъерча школа директора, кхычар.

Окружной хоржамий комис-се соцам тlайийцар: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 672 йолча Грозненски юрта хор-жамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депуталла харжа КПСС ЦК член, СССР обо-рона министра заместитела, Союза граждански оборона начальник, Советски Союза Турпал, эсхара инарал **Алтунин Александр Терентьевич** кандидаталла чIоагIвеш ре-гистраци е.

• • •

СССР Лакхехьарча Сове-та хоржамаш дара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе заседани чакхъьлний. Из хьайийлача окружной хоржамий комиссе председатела Старогрознен-ски бурувтохара балхий уп-равлене начальника Ю. А. Лутаянова белгалдаькхар, хоржамашта кийчо еш вай мехка беш болча берригача балхо партеи халкъеи цхьоа-гIо денгара дента чIоагIлуш латтилга кlаьгта хьагойтил-га. Шоай хоржамашта хьал-харча собранешка «Оргтехни-ка» объединене, «Старогроз-нефть» НГДУ, «Трансмаш» завода коллективаша № 671 йолча Старопромысловски ок-руге гIолла СССР Лакхехьар-ча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандида-талла оттаваьа КПСС ЦК членалла кандидат, парте Нохч-ГIалгIай обкома хьал-хара секретарь Власов Алек-сандр Владимирович.

Хоржамашта хьалхара ок-ружной совещане вlашагI-кхийттача Старопромыслов-ски района предприятей, ор-ганизацей, учреждений викa-лаша, чIоагIа раьза хиний, А. В. Власова кандидатура хьал а лаьцар, цу округе гIолла депутаталла харжа кандидаталла оттаера цун-гара раьза хилар а дийхар.

Нов. А. В. Власова ше СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа оттаера раьза волга хьахайтад, аьнна, комиссе председатела бaь хоам чIоагIа гIадбахарца тlа-ийцар заседане хиначар. Цул тlехьагIа предложени лу шоай округе гIолла депута-талла харжа кандидаталла из веш регистраци яра.

Кандидаталла оттавечун кандидатура могаеш хьал-лоацаш къамаьлаш дир ок-ружной хоржамий комиссе заседане «Старогрознефть» НГДУ профсоюза промысло-ви комитета председатела В. В. Никулочкина, «Транс-маш» завода нормировщица Н. У. Далаевас, «Электро-прибор» завода электромеха-нически цеха мастера Н. М. Форова, кхычар.

Окружной хоржамий ко-миссе, массане барт-цхьоагIо цаI йолаш, соцам бир: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла оттаеш КПСС ЦК членалла кандида-та, КПСС Нохч-ГIалгIай об-кома хьалхарча секретара **Власов Александр Владимирович** регистраци е.

• • •

Чакхъьлний Нохч-ГIал-гIай АССР-гара СССР Лакхе-хьарча Совета Къамий Сове-те хоржамаш дара № 678 йолча Шалински хоржамий округа окружной хоржамий комиссе заседани.

Из хьайийлача комиссе председатела хоам бир, цу округе гIолла депутаталла харжа кандидат хила ше раь-за волга СССР халкъа артис-та М. А. Эсамбаева хьахайта хиларах. Цул тlехьагIа цо предложени лу депутаталла харжа кандидат веш цунна регистраци яра.

Тlаккха заседане къамаь-лаш даьча комиссе членаша, массане цхьа дог-уйла йолаш, хьаллоац из предложени.

Комиссе соцам тlайийцар: № 678 йолча Шалински хор-жамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа СССР халкъа артист **Эсамбаев Махмуд Алисултанович** чIоагIвеш регистраци е.

• • •

Цхьа барт-уйла йолаш чакхъьлар СССР Лакхехьар-ча Совете хоржамаш дара № 674 йолча Назрановски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе заседани. Комиссе доакъошхоша чIоа-гIа гIадбахарца тlайийцар ду-кха'ха йоацаш округа къа-хьегама коллективаша шоай хоржамашта хьалхарча соб-ранешка мехка лакхерча за-конодательни органе викал вaь вахийта белгалваькхха волча А. С. Арсаманова депу-таталла харжа кандидаталла оттавара ше раьза хилар хьа-хайтад, аьнна, бaь хоам.

Заседане къамаьлаш даь-чар чIоагIа могеш йийцар цун кандидатура, хIаьта цун-на регистраци яра ер из предло-жени хьал а лаьцар.

Массава цхьан дагара йола соцам тlайийцар окружной хор-жамий комиссе заседане: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа Малгобекски бурув-тохара балхий управлене бу-рувдеттачун гIонча **Арсаманов Султан Ахьмад** канди-дат веш регистраци е.

• • •

Самарднйнахьа СССР Ла-кхехьарча Совете хоржамаш дара № 675 йолча Наурски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе заседани хиний.

Цига дийцар цу округе гIолла депутаталла харжа кандидаталла оттаяьча Н. С. Финогеновайна регистраци ярах доза дош.

Окружной хоржамий комис-се заседане, массава дег тlа-ра раьза волаш, соцам тlайй-цар. Цу тlа дlаяздир: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 675 йолча Наурски хоржамий ок-руге гIолла СССР Лакхехьар-ча Совета Къамий Совете де-путаталла харжа Наурски района Ленина цlерагIча кол-хоза трактористка **Финогенова Надежда Сергеевна** кан-дидаталла оттаяра регистра-ци е.

№ 676 йолча Ножай-Юр-товски хоржамий округа ок-ружной хоржамий заседане хоам бир цу округе гIолла СССР Лакхехьарча Совете де-путаталла харжа кандидатал-ла оттаяра Бибиева Масра Исраиловнас ше раьза йолга хьаьвна хиларах.

Заседане къамаьлаш мел даьчар хьаллаьцар цун кан-дидатура.

Окружной хоржамий ко-миссе Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 676 йолча Ножай-Юртовски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депу-таталла харжа Ножай-Юртов-ски района Гагарина цlерагI-ча колхоза тхьамна леладер **Бибиева Масра Исраиловна** кандидат еш регистраци бир.

Хоржамашкара хоржамашка

ЦХЬАН ДЕЗАЛЕ-СИЙЛАХЬ-ДОККХАЧА ДЕ ЛЕРХIАЧУНГА

Пропагандистаи агитаторай долча новкъостала

Дукхача къамий вай сийлахь-доккхача Даьхен вежарашка болча дезале Коммунистически парте кулгал а деш кхо орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой тIагIертца болх беш ба КПСС XXV съезда, парте ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий исторически решенеш вахаре чакхйоакхаш.

Заводий, фабрикай, колхозий, совхозий, гIишлошъечен транспортни организацей коллективай къахьегама нийслаш тIадерзадаь да шерен бIарччача пятилеткан планаш социалистически декхараш кхоачаши тIехкхоачаши дара.

Республика экономически социальни дегIайоалаеча СССР Лаккхехьарча Совете тIехьара хоржамаш даьчуа тIехьагIа доккхий хувцамаш даьд.

Доккхий хувцамаш

Нохч-ГIалгIай АССР дукхача къамех бола нах баха республика я, униза барт тайна вежарашка болча дезале дах 40 гаргга къам. Керттерча даькъе — нохчий, гIалгIай, эрсий.

Республике шерагара шерага баха нах дукхагIа хилара соагIа, хувцалу цар социально-экономически структура. Нах тIа-тIа дукхагIа къахьегама юкъеозар, культурни боарам айбалар, городашка баха нах тIа-тIа дукхагIа хилар, политически, культурни, экономически вахаре кхалнаха хьинаре дакъа лацар, нах боалга лоадалар, уж баха ха йIаьхъялар — уж я вай советски наьха вахара керттера белгалонаш.

Баха нах дукхагIа хилар Нохч-ГIалгIайче социально-экономически дегIаяра юкъарча процесса лоархIамеча факторех цаI я.

Индустриализаци сихха яр, промышленноста нерда доакъош дувзаденна да нерда городаши болхлой поселкаши хьалхаларца.

ХIанз Нохч-ГIалгIайчене 5 город, 4 болхлой поселок я, цига вах ах миллион гаргга саг, е республике бахача наьхах 42 процент.

1970 шера даннешца нийсдича беррига баха нах 10 процента городашка 15 процента дукхагIа хиннаб.

Нохч-ГIалгIай АССР берашдара а цунга хьенжа нах бийбара а боарам бIарччача РСФСР-ица, вай мехкарча дукхача областашца аралица, АССР-ашца нийсбича лакхагIа ба.

Индустре болар

Нохч-ГIалгIайче Къилбаседа Кавказа йоакха промышленни район я, цун индустри белгала я еза-йоакха промышленность дукхагIа хиларца, ерригача промышленни продукцех 80 процент соагIа цо хьоаш я. Промышленни продукцена кхоач республика халкъа боахама ерригача продукцех кхаь дакъах шиъ даькъа соагIа.

Заводашкен фабрикашкен а хIанзара оборудовани, догIдоагIа гIулакхаш деш да производствана специализаци концентраци яра, Iилма-производствени производствени объедиленеш хьа яра.

Республикера керттера производствени фондаш дIадахача даь шера 37,3 процент дукхагIа хиннай 1,6 млрд. сомага а кхаьчай.

Промышленни производство 5,9 процент алсамъяьннай.

Заводийн фабрикайн коллективаша Iалащдаьд иттлагIча пятилетка 3 шера промышленни производства темпаштех объемаштех йоаладанеш кхоачашъелги.

Заводашкен фабрикашкен халкъа боахама хьаю 1200-нел соагIа цIи йола тайп-тайпара продукци.

ДIадахача 4 шера межддьтта хьалхагIа чакхдоахилга 14 процент тIаккхийттад, электрографически машинаш — 33, межддьтта аппаратура — 11, тракторий прицепаш — 3,4 телата кога гIирс — 62 процент; кондитерски хIамаш — 16, маршаш — 9, чакхъиескапа йола шурий продукци — 11 процент.

ДIадахача даь шера промышленносто карадерзадаьд продукце керда 60 тайпа, царца СССР-е эттара хьалха 23 тайпа.

«Электроприбор» заводо карадерзадаьд «ЭР-420я» яха электрографически аппарат хьаелга, медицински инструментий заводо титанови сплавех пластинчати пинцеташ хьаелга.

ХIаню 100 гаргга цIи йола промышленни продукци арахец дикала паччахьалкхен Знак йолаш, арахецача ерригача продукцех дикъагIа дакъа да из.

Заводашкен фабрикашкен ховлуш болх бу нерда техника юкъейоалаяра, дIадахача дий шера республике балха юкъейоалаяй 550-нел соагIа мероприяти, царех хьалха латт технологи юкъейоалаяра 203, производствана механизаци яра 155.

Технически политика чакхйоахача хьинаре даькъа лоац рационализаторашен изобретателашен, хIара шера уж хул 12 эзар гаргга саг, дIадахача дий шера рационализаторски изобретательски предложенеш юкъейоалаяра 65 млн. сом экономически эффект хиннай.

Заводашкен фабрикашкен чакхйоахаш я производства эффективности арахецача продукце дикали айяра тIаерзаль мероприятеш, цо торо елар 1978 шера промышленни продукце 94 процент къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахеца.

Промышленность дегIайоалаяра йоккхий перспективаш хьаеллалу иттлагIча пятилетка дикъагIча шера, промышленни продукци 1978 шерачца нийсйича 5 процент алсамъяккха лерхI.

Юрта боахам айлуш боагIа

КПСС XXV съезден парте ЦК июльски (1978 ш.) Пленумен решенеша белгалдаьд юрта боахам дIаххо дегIабоалабара керттера лостамаш.

Юрта боахама хьалхашка латта керттера декхар да цун деррига доакъош мохк кхачан продукташцен юртбоахам бедалцен темпаш хьайбаши леладара культура Iалашбергболаш пландагIа, лерттIа дегIаахар.

ДIадахача 4 шера республика колхозашкен совхозашкен чIоагIъеннай материально-технически база, латтен айсенай, дикка кердалъенсхай машинно-тракторни парк, хIанзара накъа овсарле йола машинаш дукхагIа хиннай, хин декъа латташ алсамдаьннад.

НийслагIча пятилетка шера юкъерча хьокхамашца нийсдича 1978 шера юрта боахама юкъара боарах 18 процент дегIабенаб, КПСС XXV съездо отталуча дегIаахара темпаша ма-яххара ба из.

Республика колхозашкен совхозашкен 1978 шера гулдаьд 504,2 эзар тонн ялат, 224,2 эзар тонн шекара свеклаш, 131 эзар тонн баьцадараш, нийслагIча пятилетка шера юкъарча хьокхамел дикка дукхагIа да уж.

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера республика лаьтта леладара дерригача историе ца хинна ялата хьувкъам гулбир — цхьан гектара тIара 22,4 центнер.

Юртбоахама культурай хьуанкъам лаакхбаро торо елар ялат, шекара свеклаш, коартолаш, баьцадаараш, сом кийчбара паччахьалкхен план тIехкхоачашъе.

НийслагIча пятилетка шера юкъарчунца нийсдича (1976 — 1978 шш.) ялат кийчделта 14 процент, шекара свеклаш — 20, коартолаш — 60, баьцадаараш — 63, сом — 50 процент дегIадонад.

Хьайбаш дукхагIа хилар, цар продуктивность айяр баьхьа долаш шерагара шерага дукхагIа кийчъеш хьайбай продукташ.

Нагахьа санна йиссалгIча пятилетке (1971 — 1975 шш.) шера юкъера лаьргIача паччахьалкхена хьайбаши хоа тIара оалхазараш 32,6 эзар тонн, шура 77,8 эзар тонн, фуаш 63,2 млн. дехкадале, 1978 шера хьайбаши оалхазараш 36 эзар тонн, шура 90,6 эзар тонн, фуаш 83,7 млн. дехкар.

ХIанз республике хин декха лаьттаз 136,3 эзар гектар да, 1974 шера 120,1 эзар гектар хиннача.

Алхха 1978 шера республика колхозашкен совхозашкен яхийтар 1268 трактор, 822 грузовой автомобиль, 212 ялат чуэца комбайн, 120 силос чуэцен 38 хьажиIаш чуэцен комбайн.

Республика юрта боахам дегIабоалабарга 1978 шера дIадахийтад 100 млн. сом гаргга.

Республика колхозашкен совхозашкен дикка бахкаш ду юртабоахама производствана специализаци концентрацин еш.

ИттлагIча пятилетка юкъедасача шин шера доккхийн бехктоххаме декхараш латт юрта боахаме къахьегарашта хьалхашка.

1979 шера хьайбашц оалхазараш кийчдента 38,5 тоннага, шура — 90 эзар тоннага, фуаш — 85 миллионага дIаккхачийта деза.

Республика хьалъеш я

ХIара шера республике чакхйоахаш я капитальни гIишлош хьалъяра йоккха программа. Паччахьалкхен средстваш дIаухийт керда промышленни предприятеш, цIеноши, школаш, больницаш, культурно-бытовой, кхыйола объекташ хьалъяра заводаштех фабрикаштен реконструкци яра.

ДIадахача дий шера капитальни вложенеш 1,4 млрд. сом хилар. Хьал а яь болх бе йолаялийтай Грозненски кога гIирса фабрика, «Грозненский шурий» совхозе 1200 Iатта лаьрхIа шурий комплекс, художественни керамика, Дубаюртовски фабрика, парафин арахеца установка, аьшкбетонни хIамай Аргунски завода производствени пиэлеш, импортни оборудоване тIа каталитически риформинга установка комплекс, Грозненски гормолзавод, «Дружба» яха картонажни фабрика, г. Назранера культура ЦIа, г. Грозненера драматически театр, широкоформатни «Юбилейный» яха кинотеатр, кхыйола объекташ.

ТIа-тIа дукхагIа средстваш дIаухийт юрта боахама материально-технически база чIоагIъярга. Хьалъеш я хьайбаш леладу комплексаш, керда совийн коменийн бешамаш дIаьоагIа.

Республика юрта боахам дегIабоалабарга дIадахийтад 316,1 млн. сом.

Къаьстта йоакхо яьй наха чубаха цIеноши хьалдара. Цу юкъа бIарчча хьайийцача республике паччахьалкхен капитальни вложеней чотах хьалдаьд 700 эзар кв. метрал совгIа цIеноши, уж 15 эзар дика кийчъяь квартира хул. Цу доацача хана республика городашкарен юртаашкарен 70 эзар гаргга саг кердачу цIеношка вахa хайхал.

Дий шера хьалъяьй 35,5 эзар моттиг йола школаш. Из баьхьа долаш кIезигагIа хиннай 2 а 3 а сменагIа занятеш еш йола школаш.

Городашкен юртаашкен нерда хьалъяьй 4550 моттиг йола берий учрежденеш, 700 моттиг йола больницаши 2070 саг тIаяца поликлиникаш.

Йоккхий перспективаш я республике 1979 шера. 313 млн. сома керттера фондаш юкъейоалае еза, дукха цIеноши, больницаши, культурно-бытовой объекташ хьалъе лерхI.

Къахьегара бокъо

Социалистически вахара тыскана лоархIамегIдар — къахьега а цун дукхалгеи дикалгеи хьежна нах а телаш болх бе а бокъо йолаш саг хилар.

Къахьега бокъо хилар а балха гаранти хилар а — советски халкъа варагIдаьннача сийлахь-доккхача йIуланхех цаI.

Вай республике хIара шера болх бе йолалу фабрикаш, заводаш, цехаш, къаьст-къаьста производстваш, школаш, больницаш, тикаш, быта цIенош, дегIаух транспорт, бухаш, коммунальни боахам, Iойохк нерда совхозаш — цу деррига а кхы тIа болхлой эш.

ДIадахача дий шера республика халкъа боахамера болхлойн гIулакхера нахи 7,8 процент дукхагIа хиннаб, вешта аьлча, хIара шера массехк эзар сага дукхагIа хул уж.

Болхлой класс керттерча даькъе дукхагIа хул профессионально-технически училищай а цхьадолча даькъа тайп-тайпарча курсашка кийчбара а чотах. ХIара шера профессионально-технически училищашка арахец юкъера лаьрхIача 11 эзар саг, дий шера цар кийчъяь 44 эзар квалифицированни болхло.

Республика халкъа боахама деррига доакъошка кхоач лакхерен лаьрхIа юкъерен дешар дийна специалисташ.

1977 шера 15 ноябре республика халкъа боахаме вар лакхерен лаьрхIа юкъерен дешар дийна 71,4 эзар специалист.

Дий шера лакхара дешар дийша бола специалисташ 5,8 эзар сага е 23,5 процента, юкъера лаьрхIа дешар дийшараш 6,4 эзар сага е 18,4 процент дукхагIа хиннаб.

Знаней лакхаленашка

Социалистически общественни строй деррига хьалаш кхеллад къахьегамхой шоай культурни боарам айбе.

Хадданза лакхлу бахача наьха дешара боарам.

Вай республике дукхагIа хулаш латт юкъерча дешара школаш, юкъерча лаьрхIача дешара заведенешки ВУЗашкен деша багIараш.

ХIанз дешара дерригача тайпашка вай республике чулоац 400 эзар гаргга саг, е бахача наьхах кхоалагIвар. Керттерча даькъе чакхдаьккхад массане а юкъарча юкъерча дешарга довлалга.

Кердача дешара шера дийнахьарча юкъарча дешара школашка дешаш 261,9 эзар бер да.

1978 шера школашка йала юкъера образовани ялхкхай 19,3 эзар кагийрхоша. 15 эзар саг за республика техникумашкен кхыча юкъерча дешара заведенешкен дешаш.

Республика шин ВУЗ-е дешаш за 12 эзар студент.

Лакхерча, юкъерча лаьрхIача дешара заведенешкара дешар вайцига мах боацаш да, цу тIа а ВУЗ-ий дийнахьарча отделенешкарча студентех, юкъерча лаьрхIача дешара заведенешка деша багIарех 70 процентал дукхагIчарна паччахьалкхено стипенди тел.

Лакхерча дешара заведенешкен Iилма-тохкама институташкен болх беш ба Iилмай дукха кандидаташи докторашки, царна юкъе дукха ба нохчий гIалгIай.

Сага унахцIенон йоакхо яр

СССР — халкъа могашале ен йола йоакхо шийна дIатIанйца эгара хьалхара мохк. Медицински гIо вайцига мах боацаш ду.

Республике тIа-тIа дукхагIа хул медицински учрежденеш, уж кийчъю хIанзарча оборудованеца.

Социально - экономически хьалаш тоадалар, унахцIено лораяра де доагIа гIулакхаш дар бахьан долаш нах цамогаш хуаген боалгеш хIара шу массаза доал кIезигалуш латт, бахача наха йоакха за йIаьхлу. ХIана юкъера лаьрхIача 70 шу доаккх саго вахаш.

Вай республике унахцIено лораяра учрежденешка ба 11,2 эзар унахочуи маьнги, санаторешка 1830 маьнги ба.

Республике бахача наха гIулакх деш 2,8 эзар лори юкъерча медицински персонала 8 эзар специалисти ва.

Берий беташадшен яслешкен 33 эзар бер леладу.

Наьнал вай мехка паччахьалкхено гIо деш да. Болх беча берригача кхалнаха алапи а телаш берах йолча хана а бер дича а отпускаш тел баь беттага кхаччалца, цар безам хуле алапи а доацаш отпуск лу бера цхьа шу далалца.

Кердача пятилетке республика унахцIено лораяр дIахо дегIадоагIаргда эгара хьалха цун материальни база чIоагIъярен, аргайоаллаш тоаярен, керда медицински учрежденеш хьалъярен чотах.

Советски наьха могашал — ца санаторно-курортни дарба дIахо дегIадоалаядар а бахача наьха салоIалга вIаштIехьдаккхар а, баллах мукъа йолача ханах дикагIа пайда эцар а, физкультурен спорти дIахо дегIайоалаяра.

Деррига а халкъа вахара хьал тоадара

Къахьегамхой вахара хьал-торо тоир Коммунистически партен Советски паччахьалкхенен экономически политика лоархIамегIа дола декхар да. Вай массадола хIама ду советски наьха материальни культурни боарам айбара.

«Алхха социализмо мара, — яьхад В. И. Ленина, — торо лац общественни производствен продукташ дIа-хола екъалгеи къахьегамхой вахар ма-могга вттагIа, хьал долаш хилара царна торо луш хилийтара хьалъекъа Iилмо ма-ххара тIадерзаде» (В. И. Ленин. Соч. биэза гуллам, т. 36, оагI. 38).

ДIадахача дий шера республике бахача наьха ахчан доходаш 27,4 процент дегIаьккхай. Хьалха а санна бахача наьха доходаш керттерча даькъе алапеш да. ДIадахача дий шера болхлойн гIулакхерча наьхен бетта юкъера алапи 13 процент айденнад, хIаьта 1978 шера 137 сом а хилар. Халкъа боахама керттерча цхьадолча доакъошка цхьан балхахочун алапи лакхагIа да. Промышленносте — 147 сом, бурув тохача — 222 сом, гIишлошъеча — 172 сом. Къахьегамах цун дукхалгеи дикалгеи хьежна алапи далар керттера дале а къахьегамхой хьал-торо айяра цаI хинна Iац. Къахьегамхой хьал-торо айяра дикка даькъа кхоач потребленен общественни фондашка пособенешка, пенсенешка, стипендешка, отпуснех лучунга, мах боацаш дешарга а медицински гIуламе а дарга и. кх. дI.

Нахага кхоачача материальни бытовойн гIуланхашта юкъе 30 процент гаргга потребленен общественни фондашка кхоач, хIаьта, гуш махиллара къахьегамхой вахара хьал-торо тоаяра дикка гIо ду цо.

Шерагара шерага дукхагIа алапи тел колхозхой къахьегамах, из бахьан долаш ахархойн болхлойн алапешта юкъера башхало кIезигалу. ХIанз вай республика дукхача колхозашка колхозхой юкъера алапи болхлойн гIулакхерча наьхен алапена гаргга кхаьча ца Iеш цул доккхагIа а да. Республике колхоахой бетта юкъера алапи 120 сом да, хIаьта Наурски, Шелковской, Сунженски районашка — кхы а доккхагIа.

ХIара шера дукхагIа хул къахьегамхоша сберкассашка Iодежкаш дола ахча. Къахьегамхой ахчан доходаш алсамъювларца дувзаденна тIа-тIа дегIаух товарооборот, бахача наха дукхагIа нийду кхачани промышленни товараш.

ДIадахача дий шера республикера товарооборот 23 процент дегIаеннай. Цхьан сага сих лаьрхIача хIанз 1974 шера нийдеш хиначул 20 процент дукхагIа эц кхачани промышленни товараш. Ховлуш хувцалу товарооборота структура.

СихагIа дегIадоагIа дукхача хана леладу промышленни товараш доалаяра. Масала, 1975—1978 шерашка республике ехкай 51 эзар холодильники 80 эзар телевизори, царца юрташка 20 эзар холодильники 22 эзар телевизори. ХIанз хIара дезалге телевизор я ала йиш я.

Республике бахача наха гIулакх деш 1,6 эзар тика, 11 эзар юкъарча кхачен предприяти я. Юкъарча кхачен сеть 4 шера 16 процент шеръеннай. Торговни сете дукхагIа хиннай йоакха универмагаш, кхачан товарий шерра ассортимент йола а специализированни тикаш. Универмагаш я хIанз республика дукхача юрташка.

Къахьегамхой вахар хьал тоадалара дола тешал да кхачан продукташ дукхагIа нийр. Цхьан сага сих лаьрхIача 4 шера дукха дукха продукташи, шурен шурий продукташи, фуаш, баьцадараш, кхыйола продукташ дукхагIа нийъй наха.

Доккхий гIуланкаш ду республика городашкен юрташкен бытовой гIуланкаш делга тоадеш.

ДукхагIа хул наха деча гIулакхий тайпаш, бытовой гIулакхаш деш йола предприятеш. Алхха 1978 шера бытовой гIулакхаш делга 11 процент лакхденнад, хIаьта юрташка — 16 процент.

ТIа-тIа дукхагIа къахьегамхойн дIадех автомобилашта, бытовой машинаштех приборащтен, мебеля ремонт ейта, тIадувха барзкъашн кога гIирса хьабелга, квартирашта ремонт ейта и. кх. дI.

Халкъа хьал-торо айяра боккха лоархIам болаш да наха чубаха цIенош хьалдар. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьннача хьалхарча денешка денз къахьегамхой жилищни хьалаш тоадара къаьстта йоакхо еш хьайоагIа Коммунистически партии Советски правительствах.

Нагахьа санна 1974 шера городашкен болхлой поселкашкен бахача наха цхьан сага сих чубаха цIеной юкъарча площадах 10 кв. метр кхоачаш хиннале 1978 шера 12 кв. метр кхоач.

Наха чубаха цIенош хьалдалга дегIа ме доагIа товлу жилищни хьалаш а. Из къаьстта доагIа юрташта. ХIанз Нохч-ГIалгIайчен городашкен юрташкен газ чуйийлла 210 эзар гаргга квартира я. ЦIеношка чуэллаш я водопровод, канализаци, дIайэ хий, газ.

Дезала бюджетера квартирех луш долчо дукен тIа эгара кIезигагIа даькъа дIалоац вай мехка, хIаьта дезала бюджета юкъе цунга кхоачар юкъера лаьрхIача пхи процент гаргга мара дац. ЦIенош леладарга дIадодачох доккхагIдола даькъа паччахьалкхено шийна дIатIоэц.

ТIеххьарча шерашка къаьстта дукха керда гIирсаш хьалдаьд Нохч-ГIалгIайчен столице — Грозне. Цун йистошка хьахиннай наха чуIеча цIеной бIарчча массиваш. Царех я города Къилбаседа - Малхбоален йисте, Черноречьен Катаямен яхача поселкашка хьалъяь бIарчча микрорайонаш.

ЧIоагIа хувцаеннай города центр: дукха керда цIеноьш, административни зданеш хьалъяьна а хьалъеш латташ а я укхаза. Укх сурташ тIа гуш йола В. И. Ленина цIерагIен Серго Орджоникидзе цIерагIен улицаш тIеххьарча хана чIоагIа эргаьннай, тоаль хозъяьй.

И. ПЛИЕВА суртаж.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ХЬИНАР ЧӀОАГГӀА АЙДЕННА

ХӀара дӀ массава доал шерагӀа ярӀ СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш, дари кампани. Укх деношка лоархӀамеча кердача хана чуеннай из — массе мотте регистраци еш я мехка эгара лаккхерча законодательни органе депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта. Массава чӀоаггӀа гӀадвахан цхьатарра рабза хиннен волаш окружной хоржамий комиссеша депутаталла харжа кандидаталла дӀаязвьаь КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев. Политбюро кхыбола членаш, партен правительстваш хулгалхой.

Регистраци яь баьнаб республикерча къахьегача коллективаша депутаталла харжа оттабаь кандидаташ. Царна юкъе — дикагӀа барех дикагӀа бараш — «Красный молот» завода котельщик Н. Г. Рыжиков, Урус-Мартановски районе Мичурина цӀерагӀча совхоза доярка З. С. Вагуева, «Электроинструмент» яхача Назрановски завода токарь М. С. Дзармотов, кхыбараш.

Нах чӀоаггӀа къахьегамем политически хьинар айденна болча хьалашка чакхйоалаш латт укх шера хоржамий кампани. Къахьега дукха коллективаш хургдолча хоржамий сийна ударни вахте эттай. Керда низ чубесса леладу шоай гӀулакхаш халкъа депутатий Советаша. ТӀехь-тӀехьа чӀоагӀлу харжархошцара цар бувзамаш. Республикерча моттигий Советий беррагӀча депутаташа (хӀаьта уж шийца кӀс шиар соагӀа ба) солхха шоаш баьча балха отчеташ яьй. Вахача нахо хьалхашка отчеташ яьй ерригача Советий исполнительни комитеташа цар отделашен управленешен.

Дукхача къамех латта барт тайна, цхьа доал санна, дукха езача Даьхенна хьалхашкара декхар кхоачашдарах гӀадбаха а болаш каньаболх республикера къахьегамхой хоржамашта. КПСС XXV съезда, ЦК Пленумий решенеш, СССР кердача Конституце положенеш кхоачаш е еш, цар шоай хьинарча къахьегамца дизза дикъа лоац коммунизм хьалъяра. ИттлагӀча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра гӀулакха юкъе, Республика индустре ханал хьалха кхоачашъяьй 1978 шерен пятилетка кхаь шерен продукцена реализаци яра а арахецача хӀамий дукхагӀдола лоархӀамегӀара тайпаш хьадаре а боарама.

Укх тӀеххьарча шерашка дожьжий дика хувцамаш хиннад республике массе метте. Царех лаьца дуацар, духьал вайна бӀаргатучча хинна керда хӀамаш моттигашкара масалаш, а кхуллаш дӀахоьхар — цунах латт моттигерча Советий, дукха ваараш болча халкъо хержарий декхар.

ХӀанз автономни республикерча ерригача хоржамий участкашка вӀашагӀьехия е болх шерра дӀаболабаь а я агитационни пункташ, дукхача моттигашка шоай болх хьинаре чакхбоах харжархой клубашка. Агитационно - пропагандистски болх бу 13000 агитаторо, 7500 политинформаторо, кагирхой 2000 хьехамчо. «Знание» яхача обществерча дукха ваараш болча лекторашa. Цар пропаганда ю КПСС XXV съезда идеешта, дӀабовзийт хоржамий лоархӀам, советски хоржамий система демократизм, вай пачхьалкхен чурен арахьарен политика. Массе метте боарнабеш латт депутаталла харжа оттабаьча кандидатий балхаш тӀарси шоаех доакхеи дика гӀулакхаш харжархошта дӀадовзийтара болх.

Цу берригача лоархӀамеча балха тӀара, бакъдар аьлча, доккха дакъа кхоач халкъа депутатий Советашта. Депутатий, советски актива хьинар айде. культурно - сердалон учреждене балха хандаьза лостам телеи из эргобоахаш тоабен бизаш я уж. Докладаш, лекцеш, беседаш, массе тайпара выставкаш, тематически сайреш, харжархошца вӀашагӀкхетараш вӀашт Ӏехьдахаро, дукко йоацаш, новкъостал дерга экономикен культурен дегӀайоалаеча, социальни гражданский бокъонаш шерьеча, советски навха хьал-торо лакхъеча, халкъашта юкъера машар чӀоагӀбар духьа лоаттабеча къовсане вайна нарагӀдуьлараш бахача дукхача накъга кадарра а дос тешадеш а дӀахьачийтара.

Цу гӀулакха дукхача, масала, Заводской, Гудермесски, Ачхой-Мартановски, Веденски районашка чӀоагӀбеш латт депутатски группай, депутата цӀеной, советски балха кабинетий болх. Кийча а еш цига хьалъуттаю эггара тӀехьагӀа хоржамаш хиннача тӀехьагӀа дӀахзачи хана хиина дика хувцамаш, харжархой наказаш кхоачашдара делаи гойташ йола стендаши диаграммаши.

ХӀанз хургдола хоржамаш къьестта белгалдоал СССР керда Конституци СССР Лаккхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьара Законе тӀаийцачул тӀехьагӀа эггара хьалха уж хулаш хиларца. Уж документаш Ӏалъмате боккхача лоархӀамс да социалистически демократи дӀахо детӀайоалара, пачхьалкхена доал де къахьегамхой тӀаозара.

Хоржамий хьакъехьарча Законе ларде лхкай къайлагӀа кхаж а тоссаш массене юкъара, цхьатаррарча бокъонагӀа. Нийсса кхаж тосса демократически принципаш. Цу принципаш тӀа я латташ ерригача Советашка хоржамаш дара система вай мехка йола шовзткъа шу соагӀа ха я. Хана дӀоахалца тохнав баь а бӀарча хьейдеча общество детӀахара хӀанзарча хино дӀадехараша ма-яххара а я из. Цудухьа Законе тӀа юха а хьальекхай практика нийса хилар гучадаьна юкъханцарча законодательстве нормаш, чӀоагӀьяьй хьалхагӀа хинчача хоншмий метаргйола практика, тернальяьй СССР Конституци, союзни автономни республикашкий Конституцеш деррагача халкъо юшача юкъагӀа нахт тийнна предложенеш.

Хоржамий хьакъехьарча Законе тӀа я СССР Лаккхехьарча Совете ду хоржамаш кийчдарцен чакхдахарцен дувзаденна дола деррига дешаш кийсдеш йола привоиа нормаш. Цо, керттерча даькъе, хьалхагӀа ше хинача тайпара ютт кхаж тассарен лархӀарен порядок.

Цунца цхьана, цу тӀа я, масала, хоржамий участкаш хьалрен харжархой списка оттанрен порядкана, хоржамий комиссей полномочешта йоагӀаш йола дукха керда положенеш я. Цудухьа моттигерча Советий исполнительни комитетий декхар — хоржамий хьакъехьарча Законе лоархӀам хӀара харжархочунга дӀахьачийтар. Цхьабаьнда, керттердар сенах латт аьлча, из латт, цун ерригга положенеш йоза хьалоаттаварах чакхьехаха, хоржамашта кийчо ара беш бола беррига болх корта болаш, бокъонца законодательствега хьекна делабарах.

ХӀанзарча хоржамий комиссе керттера декхараш бокъонца къоастадулургдолаш кхетадулургдолаш хьакьекхад новкъоста Л. И. Брежнева СССР Лаккхехьарча Совета Президиума заседане ше кьамаьл деш: «...юкъханца деш, — аьнад цо, — корта болаш долча гӀулакхаша дӀайолае еа из, парто XXV съездо, Центральни Комитета Пленумаша хьалххашца оттадаь декхараш кхоачашдела тергама юкъмоттиге дӀаоттаде деза».

Хоржамашта кийчо елга — болх бокъонца бовзара исполнительни комитеташта йола цӀенхашите лоамеш. Дукхача даькъе царех цийше да лаккхача организационни политически боарамe хоржамаш чакхдохьита. Цу гӀулакха, баькъдар аьлча, аьлха хьалхагӀа Ӏоалча опытах кховчамбаь Ӏе хетаргдац. ЦӀаьнха а кхы цӀаькха а бокъонца уйлаe ва из бехтокхаме политически кампани тӀеххьарча кьугӀа чакхьакхара тӀоеразаьча мероприятей. Укхазе лоадамбовцараш да а дац, е хила йиш а яц, долла хӀанз чӀоаггӀа лоархӀаме да уххаза.

ХьалхагӀа хиннача хоржамий опыто хьахьокх, хоржамий комиссешта новкъостал дара цхьадайолча моттигашка лерттӀа уйла яь ца хилара. ХӀаьта из моттигерча советски органий эггара хьалхара декхар а да. Шоай болх нийса вӀашт Ӏехьбанкхара комиссешта новкъостал де деза я уж. Цу хана тернадде доагӀа, хоржамий хьакъехьарча Законага хьежжа хоржамий комиссей полномочеш дикка шерьенеш хӀаьта цар состав йоакха хиннен хилар. Масала, участкови хоржамий комиссеша хӀанз удостоверенеш дӀатерга кхаж тасса бокъо луш, кхы тӀа а харжархой список оттаергья. Законо оттаду, паччахьалкхени общественни органаш, предприятеш, учрежденеш, лаккхерча гӀулакхаш тӀара нах полномочеш чакхйоахача хоржамий комиссешта гӀо де, цар балха хилаза иргӀоаца сведенеш материалаши тела денхарийла хилар. Закона тӀа белгалъьяй хоржамашта кийчо ярцен чакхдахарцен дувзаденнача дешай хьакъехьа комиссеша шоашка дийхачох кхо ди далалехьа жоп дела тӀадожаделга. Уж дерригa дешаш тувац ца долийташ тернадде деза.

Хоржамаш хула де хьатӀахвча сел нитте дукха ха з йисаиц. Цудухьа укх гаргарча хана ль яхха еза царна еш йола ерригa организационно - технически кийчо. Эггара хьалха массе метте массадолча хӀаманца кийчъяь яха ея кхаж тасса нах чуухаргбола помещенеш. Харжархошта тар ма лу дикагӀа нарттӀато хургйола соттӀуе тернал а еш. Йоакхо е йоагӀа, харжархой чуболха кабинаш йоллетенаш къайлагӀа кхаж тассаре йоаш рицза бар де йиш хургйолаш нийтъяра, участкови хоржамий комиссей окружной хоржамий комиссенцех Советий исполкомашцен тешшаме бувзам хилийтара.

Хоржамашта еча кийчонна Ӏалъмате лоархӀаца да харжархой списокаш. шоай ханнахьен нийсен оттаир. Хоржамий хьакъехьарча Законо 21 статьега хьекна хоржамаш хила 20 ди хьалха, вешта аьлча, 11 феврале массанена а йовзийта къаьохке еза списокаш. Йовзийта списокаш хьалъхкача цӀагӀа участкови хоржамий комиссе члений декурство оттаиза ярги.

Городской, городерча районий, юртийи поселкайи халкъа депутатий Советий исполнительни комитеташа лархӀа а харжаркой спискашта юкъебахьа а беза хоржамаш хула дӀ хьатӀахоачаш е уж хулача дийнахьа 18 шу дузаш бола берригa гражданаш. Дийде метаргдац, шоай ханнахьен нийсен списокаш оттаяр массане а цхьатарра йола харжара бокъо гражданаша практически чакхьекхара лоархӀаме хьал хилар.

СССР Лаккхехьарча Совете хула хоржамаш — социалистически демократе белгалонаш шараргӀа хьахокхар. Хоржамий кампане граждански хьинар айду, юкъерча гӀулакха хьалхара советски навха бехктоххам лаккбу. ВӀашагӀеттаьлучен беседаш ечен хана харжархоша замечаниш предложенеш тел паччахьалкхени боламсен органий болх дӀахо тоабара тӀаеразь. Цу юкъагӀа дукхагӀа хул кьахьегамхошкара уха письмош. ЛоархӀаме да, корта болаш мел йола предложенеш, тергал ца еш цхьаккха юсаргйоацаш, учете эдар. Моттигерча Советий исполнительни комитетий декхар да депутаталла харжа оттабаь кандидаташ шоай харжархошца вӀашагӀкхетара хетаьча хоржамашта хьалхарча собраненна харжархошa тийнна деррига наказаш вӀашагӀтохаре цар учет ярц.

Хоржамашта хьалхара кампани йолча деношка халкъа депутатий хӀара Совета болх массазарчул дукхагӀа массанена а туччехьа хул. Белггала, ӀаьΔала органий гӀулакхашка деррига халкъ хьинар да из. Цудухьа цу бехктоххамеча хана моттигерча Советий балха берригa боарам дӀахо лакхбара, депутатий хьинар айдара, кьахьегача адамашцара цар бувзамаш чӀоагӀдара. общественни гӀулакхашта доал де къахьегамхой дукхагӀа юкъехоара, ииттаьлча дикалагӀча шерен бӀарччача пятилеткаи планаш кхоачашъе нах сирцагӀбахара йайда ядар лоархӀаме да.

В. БАЛЯСНИКОВ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующий.

Депутаталла кандидатех дола дувцараш

ЭЗАРНЕЙ ТЕШАМ

ОЧЕРК

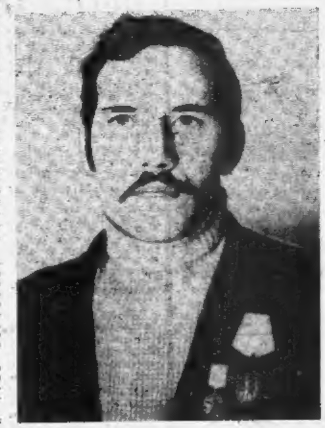

Дзармотов Муса дукхьийна сона вайра завода партийни собрание воена. КПСС Нохч-ГӀалгӀай XVI-ча областной партконференце этагӀача шоай партийни организаце депутаталла дувца вӀашагӀйиттабар Ахриев ГӀапура цӀерагӀча «Электроинструмент» завода коммунисташ.

— Коллектива дикагӀбовча болхлоех цаь, тешаме новкъост, кьонабарий хьехархо, — цунна дешаца возийтар сона из завода партбюро секретаре Мастоев Хьасана. Заводе къахьегамхоша шоай собране цхьа барт болаш лархӀад, — аьлар цо, — № 399 йолча Сунженски хоржамий округе гӀолла СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат Дзармотов Сулейман Муса оттаве.

Хоржамашта хьалхарча собране протокола тӀа хьанича туш да завода коллектив шоай вокалех мел тешам а. Цига къамаьлаш даьча 43-ча цеха начальника Даурбекова, болхлоша Магушова, Султыгова, кхычар предложени еннай цун кандидатуре геттара чӀоагӀа могаем.

Партбюро секретаре дуьле да завода коммунистех дувца хӀамаш, къьестта а дикагӀбола производственникех. Дзармотов а дувц нитта.

Мусас заводе токаре болх бу нийсагӀа шу да. Цу шераш из дика Ӏемалай ма цай говзал, дукхаза хьаей социалистически яхь хьалхара моттигаш. 1977 шера из котало межерех союзни министерства кьаьха тӀа йоалаю Знак оннай Дзармотовна. Цун хьалхара шера, иӀсагӀча пятилетка итогаш йина, цо дакъа доккхий телами а лархӀа, «Знак Почета» яха орден енай, хӀаьта къьестта шоай пятилетка кхаь шерах ех шоран кхоамашъярах ВЛКСМ ЦК Бронза Знак а еннай. Из советски Назрановски районе цунна хьалхара денеал. ЛурчагӀа социалистически яхье котбаьнача къонача болхлошта юкъе а волаш, мел болаш еннача пуговкагӀа веза вай Даьхен столица Москва хиная Муса, цига Кремле, йоарналча Котелон байрекa хьалхинна а этта, сурт дахилйта бакъо еннай цунна. Къьестта лоархӀам бола дика гӀулакх даьчарна луш а нитта бокъо. Нитта да, сунжемацени ницархьони СССР Лаккхехьарча Совета харжа оттабелча виналe къахьегамна лагӀам.

Цхьабакьда, ма-шогӀа, шай цхьенна низаца кхочаеш, из шу лакхалаелга. Нйс шера хьал а лаьца, нийсача новкъа гӀолла на воалавеш хьевнар завода коллективе а. Цудухьа цунера къьеста лархӀа йиш йолаш бац Дзармотова нигть.

...Сона духьал, истола дехарча гӀанда тӀе оагӀа шӀенача юкъара, хӀанзарча нагайча нах леладу мехкаш а долаш, ханна нийсенна эӀамига сиг. Сиха дац цун кхаьмаьл, талонех бизза болаш гу хьебана нинть. Эггара чӀоагӀагӀа хьанча хана да воашка ваэс, шийл зӀамагӀа воаш йишен а долаш. Юртарча воалагӀой йола торо йоацаш а хиннай зӀамига...

Завода коллективеца болх бе ше нийсаолар хьоаьадича, Мусас йоаг:

— Эггара хьевеш гучаеза воавлар сона завод. Къьестта хьегар сайрийна цун «проходной» гӀолла цалабзи еррабуаьеча бокьлой «ГӀерг» бӀаргайча. Уж хьекаьа балха боагӀнарга, цӀа бокьнага, хӀаьта хӀарена а, ерригача коллективо а шоай декхар дизза кхоачашдела хома дар. Боккхой коллектива дисциплинаш хьегар дукхагӀа. Нитта бахам итар цу метаца вахар дуеза. ГӀалат а валлавар: са дуне хӀанз заводаца, цун нахаца да.

Газатуллин Рафик, дукха а, дукха а кхыбараш.

Хьоашьволаш, Газатуллин Рафика. Цун да, Газатуллин Мубаракша Шакелович, «Электроинструмент» завода ветеран ва, массава а Сийлен улга тӀа цун цӀи йолаш хьалагӀьмшь, массаха орден кавалера. ГазатуллинагӀар дизза беррига завода коллективана тхьо шу хьалза дена шоай вазар дийза ба. Нитта бараш кӀезига бац дукхаяча къамаш йолча цу предприяте коллективаца.

Цар дохаргдоаца доттагӀаш, цхьане хоаоргӀаьр хьалла гӀерташ йола ошол, завод — шоай массане а юкъера цӀа хаташ йола уйла, цунца цхьена къахьегама дӀарзовр хьалзавала, цхьене дахчул дукхагӀа дика хӀама вокза да гӀертар барман долаш да цун таханаре толамаш. Паккха марушад уш!

Доладушаеь аргда" шийукх деношка КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома социалистически 1978 шера производстве эффективности балза дикаш вокхьара тӀеха йоархьачча социалистически яхье аӀоагӀте кхаь квартала хьалхара моттиг иихарех республика Сийлен улга тӀа яьхкай, республика коллективой къахьегама сийлен Кинга тӀа дӀа а язьяй цун коллектив.

Пятилетка хьалхарча шера кхочашьяьлхен плани тӀамйца социалистически декхараш толамe кхочашдарах КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкомен, Министрий Советен, облсовпрофен, ВЛКСМ обкомен Диплом елар завода коллективана. Цун тӀехьарча 1977 шера шоллагӀча квартале шоай система предприятешта юкъе союзни министерства гӀолла шоллагӀа класси моттиг е йоаккхаш Диплом дить эзар сом ахчан соагӀатa нийцар цо, бӀарчача шера а дика толамий дьекар.

Пятилетка кхо шу хьайцеча, планаш соагӀа завода хьа а из, мархана ьккхьай 2 миллиони 244 эзари сома продукци, къахьегама вагарен вахьнагӀа 33 процент планагӀа 27 лархӀагӀа тиннена. ХӀаьта нийсагӀча пятилетка план а дикан, чаман хьалхен кхоачашъ едиргача технико-экономически хьоакхамашта. ПланагӀа 52,7 миллион сома продукци мельхала хахза эзеча, 53 миллион соагӀа хилар из цифра.

Дукха дувца йиш я цу коллективе хозача гӀулакхех. Къона предприяте «Электроинструмент», деррига а тхьо шу мара дац из хьелъеш хьайхера кортни Ӏойнара. ХӀаьта а массехь том йола истори хьалла дика хӀамаш карагӀдьинад цун интернациональни коллективана. Со гӀертар укх лоацца очеркаца из истори чулаца, е из вовша а лургдац. Цхьабакьда, тешаме аз йиш я из хьадаьрна завода болхлой ба. Цу юкъе во Дзармотова.

Нийса хургдар завода партийни организаце, кулгалхошь, инженерно-технически болхлоша, дукхача специалисташа ба Ӏаьльмате боккха организаторски, агитационни, везтема, технически, кхыбола беих укказе це хьоахабеш битаче. Районе йоаллагӀьяр я завода партийни организаци — бокъонца йола коллектива авангард а цун деррига дика гӀулакхаш вӀашгӀалъдоахар а.

Лаххкьа йийцача экономически хьоххамаш гойташ йолча цифрашта гӀолла латт предприятен йоккха коллективо дукхача шерашка баь чоалхам бола. Цу балзаь дизза дола ший дакъа доаш № 43 йолча цеха коллектива, хӀаьта цунца Дзармотов Мусас кулгалдеча бригада а.

ВЛКСМ Назрановски райкома укх тайпара тешал дир Дзармотовна: «райкома членалла вӀашта кхоалагӀа харжаш; дикагӀбарах общественни а къахьегача кагирхошта юкъе болх беча комисса член а ва; ГӀ. Ахриева цӀерагӀча завода комсомольско-кагирхой бригада хулгалхо ва...»

Дзармотова бригада хӀана укх шера йиълагӀча квартала чотах болх беш я, хӀаьта бригадир ше — 1980 шера шоллагӀча квартала чотах.

Къона коммунист кагирхошта хьехам телаш ва. Цо Ӏомабаьб токаре болх бе Пугоев Исраил, Газатуллин Рашид, кхыбараш. Шийн заманца, новкъостацца цхьана гӀо беш гӀерт Муса. Из заочно дешаш ва Калинински индустриальни техникуме йиълагӀча курсе. ДӀахо а доше лоракӀ хӀамига сего.

«Завода сий — ха сийи» — нитта дешаш да предприяте йоккхагӀйолча цехе доаллача плакатa тӀа. Нитта лоракӀ Дзармотов Мусас а завода къахьегача цхьа эзари ах эзари сегал хӀарена а.

«Электроинструмент» — завод тахан республике йоакхагӀарех цхьа предприяти. Шера цо арахец дукхача миллионий соамий мехьа продукци. Пятилетка дикалагӀча шера контрольни цифраца 14,7 миллион сома мехьа продукци хьоен мехьала ихаза оттабча метте, цун коллективо встречни план тӀамйцад кхы а 500 эзар сома мехьа изделеш арахеца. ХӀаьта из цифра Москве шоай министерстве чӀоагӀьъяьча тӀехьагӀа, КПСС Центральни Комитета ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенешта жоп а луш, кхы тӀа а 100 эзар сома мехьа продукци мехьала ихаза социалистически декхар тӀамйцад цо, ерригa а лархӀача — 17,3 миллион сома.

Тахан «Электроинструменти» продукци экспорта дӀахьийт дунен 30 соагӀа мехка. Цун изделешта, цар дикал а хозал а лоархӀаш, еннай ВДНХ (халкъа боахама кааргӀдьинарий выставка) цӀастен доташ медаль.

Нитта а, лоацца дийцача, Дзармотов Мусас ше къахьегача новкъа воалача дийнахьа цийна лела коллектив. Цо оттаваьча къона специалист СССР Лаккхехьарча Совете депутаталла харжа кандидат.

З. ДАУРБЕКОВ.

СУРТА ТӀА: М. Дзармотов.
И. ПИЛИЕВА сурт.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА
НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьекна дукхача шераша бараьте къахьегарахи къахьегане нарагӀдаьлнарий хилбеиш СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лайна:

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА:

«Красный молот» яхача грозненски машиностроительни заводе гӀолла

Акаалагов Владимир Филипповича — мастера.
Блинников Николай Тимофеевича — слесара.
Демченко Павел Емельяновича — грузчика.
Денин Георгий Маркеловича — токара.
Журавлев Михаил Васильевича — сталевара.
Иващенко Николай Федоровича — болхлочоа.
Курилов Николай Андреевича — токара.
Коробан Данил Сергеевича — шлифовальщика.
Карагич Надежда Александровна — кочегаре.
Колесникова Надежда Сидоровнана — уборщицана.
Канатникова Наталья Андреевна — инженера.
Мелкумова Аракси Аршаковна — светокопировщицана.
Медникова Ирина Степановнана — ЖКО лифтера.
Подрезова Любовь Макаровнана — стропальщицана.
Пронин Владимир Петровича — нормировщика.
Рубанова Устинья Никитичнана — стерженщицана.
Савченко Дмитрий Ивановича — слесара.
Сорокина Зинаида Дмитриевнана — стропальщицана.
Щербаков Григорий Федоровича — сталевара.

НГӀАССР МВД медицински службе гӀолла

Еремченко Любовь Петровнана — медрегистратора.
Пестова Елена Викторовнана — хьахочоа.
Темина Тамара Филипповнана — цергий лора.

«Росбакалея» Нохч-ГӀалгӀай конторе гӀолла

Бабенкина Татьяна Никитичнана — фасовщицана.

Грозненски городской радиотрансляционни узле гӀолла

Балабанов Федор Степановича — инженера.

«Грозэнерго» РЭУ Малхбузехьарча электрически сетийн гӀолла

Миронова Лина Александровнана — [illegible] йолча йоккхагӀйолча инспектора.

№ 19 йолча юкъерча школе гӀолла

Егорова Раиса Николаевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай республикански музыкальни училище гӀолла

Кирпенбаум Рита Семеновнана — пенсионеркана.

Грозненски производственни швейни объединене гӀолла

Жукова Мария Яковлевнана — швея-мотористкана.
Маркарова Люсик Айрапетовнана — болхлочоа.
Цыганкова Мария Давыдовнана — контролера.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлои управлене «Жилгражданстрой» треста цӀенои хьалдеча комбинате гӀолла

Кондраков Павел Давыдовича — пенсионера.

«Чеченингушстройматериалы» яхача производственни объединене гӀолла

Олешников Николай Сергеевича — инженера.

Юрта боахама министерстве гӀолла

Смирнов Анатолий Васильевича — йоккхагӀйолча агронома.

Юрта боахама министерстве «Сельхозтехника» яхача республикански объединене гӀолла

Оздемиров Хумид Ахмадовича — пенсионера.

РСФСР ЦСУ учета механизаци ча

Перцов Николай Семеновича — административно-боахама даькъа йолча директора заместителеда.

Нохч-ГӀалгӀай республикански цӀий чудеттача станце гӀолла

Кантемирова Анна Михайловнана — санитаркана.

№ 3 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище гӀолла

Горелкин Георгий Михайловича — производственни дешара мастера.
Кулинич Михаил Степановича — производственни дешара мастера.
Лисина Нина Ивановнана — дешара даькъа секретаре.

Грозненски телеграфе гӀолла

Анисимов Михаил Степановича — телеграфиста.
Борина Анна Федоровнана — телеграфисткана.
Назарова Мария Стефановнана — пенсионеркана.
Силова Ефросинья Петровнана — телеграфисткана.

Грозненски почтамте гӀолла

Илюшкина Александра Дмитриевнана — оператора.
Пугачева Анна Никитичнана — оператора.
Черкасская Анна Сидоровнана — оператора.

Грозненски [illegible] комбинате гӀолла

Давольнова Вера Петровнана — болхлочоа.
Ковалевко Ольга Лукьяновнана — йоккхагӀйолча кассира.
Пашаев Алмар Матвеосовича — токара.
Пильнова Дарья Ильиничнана — кочегаре.
Романова Надежда Гавриловнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.
Ситникова Мария Ивановнана — слесара.

Н. И. Заболотно цӀерагӀча республикански [illegible] типографе гӀолла

Адонов Виктор Ивановича — пенсионера.
Дегтярева Вера Степановнана — пенсионеркана.
Звягинцева Нина Николаевнана — пенсионеркана.
Котовская Любовь Андреевнана — пенсионеркана.
Лобойко Пелагея Петровнана — пенсионеркана.
Лобойко Корней Павловича пенсионера.
Мясоедова Анна Макаровнана — болхлочоа.
Нагорная Евдокия Петровнана — котельни машиниста.
Покрасов Василий Ивановича — болхлочоа.
Сполар Янов Михайловича — пенсионера.
Холопкин Василий Николаевича — кхьхат тедача машина машиниста.
Шевченко Зинаида Тимофеевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай врачебно - физкультурни диспансере гӀолла

Арутюнова Таисия Александровнана — лора.
Вишневская Лия Константиновнана — керттерча лора.
Измайлова Мамух Адамовнана — санитаркана.
Никулина Любовь Борисовнана — медицински сестрана.

Дай-махка тӀема инвалидашта йолча республикански госпитале гӀолла

Замыслова Любовь Михайловнана — йоккхагӀйолча медсестрана.
Матвеева Анна Ильиничнана — йоккхагӀйолча медсестрана.

№ 1 йолча родоме гӀолла

Авдонина Анна Федоровнана — медсестрана.
Агаджанова Мария Никифоровнана — лора.
Абасова Ольга Федоровнана — дезинфектора.
Беликова Вера Семеновнана — санитаркана.
Вольская Людмила Николаевнана — лора.
Кочеткова Евдокия Петровнана — пенсионеркана.
Ковалева Анна Ивановнана — акушеркана.
Кадыченко Тамара Артемовнана — акушеркана.
Каблова Клавдия Семеновнана — акушеркана.
Клешнева Прасковья Абрамовнана — лаборанткана.
Лакунович Ольга Федоровнана — акушеркана.
Ладухина Евдокия Гавриловнана — санитаркана.
Луговая Анастасия Прокофьевнана — акушеркана.
Мартиросова Изабелла Каспаровнана — кхалнаьха консультаце заведующена.
Мачульная Евгения Несторовнана — йоккхагӀйолча акушеркана.
Макарова Раиса Михайловнана — санитаркана.
Попова Вера Васильевнана — акушеркана.
Плешкова Раиса Тихоновнана — кладовщицана.
Полякова Анна Михайловнана — медсестрана.
Рябоконь Нина Васильевнана — лаборатори заведующена.
Соколова Ольга Савельевнана — медсестрана.
Табакова Анна Афанасьевна — акушеркана.

(ДӀахоадар хургда).

ПРОДУКЦИ ДУКХАГӀА ХУРГЬЯ

— Паччахьалкхена плана 209 тонн дуьхи 1564 тонн шурен дӀа а луш, толамца чакхдаьккхар оаха дӀадаха шу, — йоах Шалински районa «Джалка» совхоза директора Гунаев Заьуде.

Цу боахама доалахьа 844 етт а болаш, деррига 2003 бежан да. Зоотехнически бокъонаш дӀадеххача тайпара Ӏунал де йиш я царна, хӀана аьлча, кхаь ферма-болхлошта юкъе кӀезига бац йоккха опыт йола специалисташ. Масала, дукхагӀа йолча хана лакха хьокхамаш гойташ хьайоагӀа Умарова Валентина. ДӀадахача шера хӀара Ӏаттагара 3273 килограмм шура яьккхай цо, план 1800 йолча. Социалистически яхье шоллагӀча моттиге латт 3200 килограмм шура яьккха йоккха опыт йола доярка Алиева Деши. Царна нийсса къахьег дукха хӀама ца эшаш 3 эзар килограмм шура яьккхача доярка комсомолка Дадаева Марета. Нитта дукха шура лу Алархапов Бадруде Ӏунал деча доахана а.

Лакхе бийцараш сайна яхьехьалалаттараша я Ӏасий лелархо Усманова Хадижат. Цо кхоабача хӀара Ӏасигта дийнахьен буси 400 грамм дуьх тӀаккет, план 350 йолча. ХӀаьта толамаш доахача шоай доккха дакъа юкъе хьу коллективерча воахар а. Цудухьа хӀара дийнахьа Дадаева юкъера лаьрхӀача 2700 килограмм шура дӀаяла вӀашггӀехьдоал цар. Соахкарчул 100 — 150 килограмм дукхагӀа я из. ТӀаккха январь бутт боалабелча денз дӀаена шура 70 тоннел кхоач.

Цу тайпара айденнача хьинарца къахьегача фермашка болхлой йоакхо ю совхоза партийни организаце, кулгалхоша: яхье хьалхалаттараш бувц «молнешца» къахьегама листовкашца. ХӀара итт ди массаза доал хьалхарча кхаь моттигах ахчан совгӀаташ тех.

Укх шера хьайбай продукца кхы а дукхагӀа яккха йиш хургья. Цхьа-дале, доахана фу тоадара Надтеречни районе шера 179 шинар кӀнад. ШоазагӀа-дале, цхьая шерая ах шерая тоъаш хилла доакъар Ӏалашдаьд. Цудухьа, КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенешта гӀулакхца жоп а луш, пятилетка дикалагӀча шера паччахьалкхена 205 тонн дуьхи 1785 тонн шурен дӀадала лерхӀ «Джалка» совхоза хьайбаш лелабеча коллектива.

М. ЦУРОВ.

ПОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СУРТА ТlА: Монголе столица — Улан-Батора керлачу районех цаl.
МОНЦАМЭ—ТАСС сурт.

АТЛАНТИКА КЪАЙЛЕНАШ

Хиинабий-хьогl Европанеи Американеи юкъе лаьтта окса? Дукха хьа я дуней тlера lилмахой из дош довза гlерташ бола. Дийцад тайп-тайпара хотараш, цкъабекъда, тешаеш дола хlама дацар доаллаш. Океано цу сахьате хьаелла ший къайленаш.

Ниттa, дукха ха йоацаш «Гломар Челленджер» яхача американски кемаца бахе лкйначa lилмахой вlаштlехьдаьккад хlаьарча технически оборудованех пайда а эцаш Исландиеи Фарерски гlайрошта юкъера участок тахка. Царна гучадаьннад фордо кlалдиньача лаьттах юкедисараш. Специалисташа хетачох, Европанеи, Гренландиеи, хетаргахьа, дlахо Гренландиеи Американеи юкъе хиннача лаьттан аьса да кхь да из.

lилмахоша лаьрхlар 811 метр кlорга форда буке бурув тоха. Цхьаькха хlама а корадир — кlапзарча форда буха тоха бурув 500 метр lочудахча гучаьннай латерит — аьшк а доаллаш йола дукха мух лийна цlе бесса порола. Ала дезаш да, цу тайпара порода тlаьдо lоакали шелали ниlсъенна климат йолча мара хьакулаш яц аьнна. Из лилеш практически цхьан тайпара мара лиха йиш йолаш яц — кlеаигlа дале а 40 миллион шу хьалха, из лаьтта форда кlал дахило хьалхха укказа йоккха хьу хиина хиларца мара. Из бокъдир радиометра гlоаца базалта аьча анализо а. Латерита тlоа дукха совгlсн зэашегlех боаш 30 метр сома ба. Цо тешал ду контенетташ вlаши юваш хиннача лаьттан окса «бахаш» йlаьхха геологически юкъ аьнкка хилара.

Цу лорадаьраша, цул совгlа, хьахьохк третичии юкъагlа тропически климат вай планета тlа Гаьнарча Къилбаседа кхоачаш яьржа хинна хилар.

Европанеи Гренландиеи юкъе хинна лаьттан окса океана кlал бахара бахьанаш хlаназлоца довзаш дац. Норадаьдац Гренландиеи Американеи юкъе цу тайпара бола шоллагlа окса хиларах йола гепотеза бахьаеш дола хlама а.

Н. ДЕГТЯРЕВ.
(ТАСС).

«ПаргIатача дуней» сибат

ХОВШШЕХЬ А НАХ БОАБАР

«Шпигель» яхача кlирагlа цlаьа арадуклача журнало аралькхай ФРГ клиникашка наха мела а еш медицински препаратшта тохкамаш деш хиларах йола йоккха статья. Алхха маггахьа пациентата мара хайтац лораша из е вож эксперимент саго уяхцlенойва мел кхераме я. Уж тохкамаш деш саг валар, кертагlдоах журнало. Балха тернала а хьаиндоаца хlама мара лархlац Федеративни Республика университетски клиникашкеи больницашкеи.

Кердача, баккха тешаме а йоацача препараташта наха мела а еш тохкамаш хьалхарча шера дош дац ФРГ. Миссехк шу хьалха Мюнхенерча профессора В. Трумерта ладора медицински газета оагlош тlа, цу тайпара молхаш эттара хьалха раки анаши дараш яздо йахш. Цу тайпара йола эксперименташ теттара вlоагlа яьркий тlехкьарча шерашка. Дукха йоацаш Бремен яхача лаьтта моттигерча уахцlено лорарa волча сенатора хаттараш даьча 49 коммунальни больница заводующех тхьестие заявлени йир тlехкьарча кхаь шера дамма карле медикаменташ тохкаш хиларах. Цу даьккъе 8 лоро дерий дир шоашта хоаш из опыт яь 590 саг шоашца леладеча гlулакхех кlезага кхетавь е вlалла кхета цо вош вар аьнна.

Цу тайпара дола тохкамаш де шоашта пациенташ хилийтара, яздо «Шпигела» дlахо, больницашка каст-каста искусственно хьахулийт цар дегашта аритмия оала лазар, ховшшехьа хьаду астма, лахкъю цlийн давлени, диабет дерий цlецара шекар алсамдокх, цхьаьнашта воспаленци ю, терапеутически вlалла эшаш йоаца радиоактивни веществой иггьекци ю, кхьметтел берах болча цхалнаха маьхоща антибиотикаш етт.

Профессор М. Финкс, Билефельдера юрист, болаваннавар зуламе эксперименташ тахка. «Наказани йоагlаш дола молхашта ду тохкамаш» яхача ший книжка тlа «ховшшехьа а нах боабар» лаьрхlар профессора экспериментаторашеи царна тlехьашка латтача фармацевтически фабриканташеи леладу гlулакхаш. Цунца цхьан М. Финке хьадийхар, керда молхаш тохкаш пациент ясина моттиг нийсъелча эксперимента кулгалхо цу гlулакхь бехктонхаме хулга.

Профессора М. Финкена чlоагlа атака йир «Влайер», «Хехст», «Мерк», «Берингер», «Ширинг», «Кноль», кхьираш санна йола эггара йоккхагlа йола фирмаш чуйоагlача «Медицински фармацевтически lилма общества». Из бехкевир «деррига ца довзара», «тlехдаккхара», кхьметтел «амоцильно дадаре а», цун книжка тlа увттадаьча дешаех цхьаьне а чулоацам хьо а ца беш. Фармацевтически фирмай кулгалхойн штате бола адвокаташ гlерт дош принципиально оттадаьча юриста сий доаде. Цунца цхьан уж дагабац керда молхаш къайлагlа техкил та дита.

Кердача молхай препараташта уж цамогlшбарашта мела а еш тохкамаш дара духьал ба цкьабола маьхбузентермански лораш а. Ниттa, Хердеке яхача гороперча (Къилбаседа Рейн-Вестфалия оала лаьтта) больницe клинически фармакологе отдела кулгалдеча д-р Г. Кильне «Молхаш кхерамалех общество» яхача ший книжка тlа язду: «Сова мегадац цхьаккха а тlахьокам болаш бац ба ала йиш йола халача лазаршта йола молхаш йовзара бац клинически тохкам методически ала хlамо доацаш а опыт шоашта яйташ болча нахато къайле а йоацаш тохкам севна беш бац из мел кхераме бал дlахайта а бац моттиг лаза». Цунна мотта книжка автора дукха моттигаш нийсъеннай. Фирмаша шоашта кимаьрша хьатела алсамо генефараш дукхагlа дала гlерташ, лорама «Гиппократа дув» кьаьра бац.

ФРГ клиникашка тlехьтlехьагlа дукхагlа ду нерда ча молхашта тохкамаш духьала цхьа хlама дегалаьца: конкуренци еш йолча фирма препараташ эффективни ца хилар гучадаккхара. Ниттa, пахалдаьннад катерген яхача препарата эксперименташ яр. уж яьча хана инфекционни желтуха долча 49 сага Тюбингсен, Дюссельдорф. Эссен яхача городий больницашка практически доагlача тайпара дарбаде ца тагарагlа. Цунна дувзадена «Немецкий медицински еженедельника» лодаьча тайпара, интергена тохкамаш даьд духхьал из средство хайра ца хилар дlахайтара.

Хlенз а тlехьа хьаьнац Малхбузен Германе мехка аптекашка хьаухато ерригача молхашта тlахьокам лоаттабара йола пачхьалкхен комисси. Цудухьа чlоагlа шеко йолеш да, резюме ю «Шпигела» — медикаменташ арахецараша шоаш ду ФРГ гражданий уахцlеновна кхераме дола балхаш дlахо йодача хапа кlеангдергхилар. Цул совгlа, Дерригдуней уахцlено лорарa организаце даьннех, капиталистически мехкий фармацевтически фирмаша тlехкьарча хапа дукхагlьярашка хlапо укх сахьте цу тайпара йола «lилма» бокъонца аьлча, зуламе эксперименташ законаша йийкайоацача дегlаухача пачхьалкхенашка ду шоай продукцена толкамаш.

И. БЕЛОВ.
(АПН).

Саги цун гlулакхи

ДЕРРИГА А БЕРАШТА ДlАЛУШ

Чlоагlа теркам тlаухайташ леладеш гlулакх да теханара дешархой къахьегама тlера болаш. Боллой тайп-тайпарча говзалий юкъгаш lоваль, школе деша бегlаше а шоай хургйола профессеш харжа кийча болаш хьалкхебелга. Из деккар хьалхадаьккхад нерген правительствeи школа балха хьакъехьа долча сопамаша.

Къахьегамца кхетам белара болх школе юкхьанцарча классашка дена дlабоаббе беза. Цудухьа геттара боккха лоархlам болаш хlама да юкхьанцарча классашца болх беш бола хьехархой из декхар дикаг кхоачашдухургдолаш хилар. Цу тайпарча хьехархоех а тха школе Плиева-Фролова Любовь Степановна.

Яллайтта шу совгlа ха я Любовь Степановна тха юртара эггара вlамагlдола берраш дешаре наьхъа тlа хьалхара хоташ дала lомадеш йола. 1962-ча шера Краснодарски краерча Ейск яхача городе ше дийна аьлча ера из Пхьилевськогlай-Юрта болх бе. Юкхьянца дена берашца кхетадир из дог дика дола, шоашта тlера а шоай хьашташ дика довзаш а саг йолга. Дуней тlера деррига а санна, хlама довзара, вlалла дагалоаца хlама хаттаре тlера долча бераштa хьехархо а хинна ше бlарехьежача хьалхарча дийнахьа дена кхоана цар хоржаргболча наьхъа. Цар дlахорча вахара ше а бехктонхаме хиларах йола уйла дагара лайттац цо.

— Шийча чулоацашта а, ший лоархlамга а, ше чоалхане хиларгa а деллача молдагlча балхашта юкъе а ший къастlа моттиг дlалоац хьехархочун балхо, — боах Любовь Степановнас. — Берий сиисхтам чу кхьоболча боккхийча наха юкъе а ший тайларе белгала моттиг дlалоац хьехархочо. Бераштa тlехархочох эттара дукхагlа хlама довза, бакьдар хьалцa а из дlачнихдаккха а могардолаш, дете наьхъаръа, нахах дог лаза саг хет. Цудухьа бераша дагахьа дахлача цу сурта ший ма-дулла тара хила гlерта веза хьехархо.

Тахан школаза хьалхаца латтача декхарий бехктонкхам терналбача кхетаде хала даг уж кхоачашделте, керттерча даькъе хьехархочун lилман а методически а квалификацех, цун идейно-политически боарамах тайна да. Цу гlулакха хаддиза йоаьхо ю Любовь Степановнас. Цо дукха методически литературе деш, толашагlболча педагогий опыт lомаю. Цо кулгалду школа юкхьанцарча классий методически совета балха. Дукха повкъостал ду цо къоначa хьехархошта, гlо ду царна классе а классал араьхьара а болх вlашетlехьбаккха.

Дукха теркам тlаухайт цо берий даьшца-воашовца бувзам лоаттабара. Цо кастеаста царца чакхйоах берашта хьехам боларах йола беседаш. Хlанз керда шу долалелча хана цо могадарах школо хьалхе а хьакъоастадаьа укх шера цхьоалагlча классе деша хоашаргдола берашта. Вlаьстан каникулаш йолча хана, уж школе хьагуйла дь, царца занятеш чакхйоаларгьа хьехархоша.

Любовь Степановнас хьийхача дешархоех дукхачар хержаб педагога болх. Царех хlанз ше дийшача школе къахьегаш я А. А. Калоева. Уж дешаш ба Нохч-Гlалгlай университете а педагогически училище а. Цар массане цlераш яха хала да. Шоаш юрта цlабаьхкача, царех нагахьа саг юхаводац школе чу ца отташ. Шоай хьалхарча хьехархочуна дегардар ца дуацаш. Хlанз а тlехьа моллагlа долча гlулакха шоай хьехархочуна дагабоалаш ба уж.

Эттара вlамагlдолча беранца кхетама болх баро ший тайпара йоккха говзал хилар дlадех. Любовь Степановнане дика хоа бераша вlоаргагlа кхетадергдолча тайпара къахьегама хоалах, къахьегамца шоай сий даькхача нахах лаьца дувца. Ниттa, шийча урокаш тlа цо дувц Социалистически Къахьегама Турпалех Л. Э. Барахоевайх, А. А. Албогачиевх, «Электроинструмент» завода, цхьайолча предприятей, совхозий цlи хезача болхлоех лаьца.

Цхьабакъда, хьехархочуна балха керттера оагlув я вlоаргга аланеш яхар. Цу гlулакха а дика ю йола цун. Дукхха шераш хьалхагlа дена дешара тlехьадуcаш цхьаккха бер дац цо хьехача классашка. Ниттa дика къахьег ший берхатеча балха тlа хьехархочо Плиева-Фролова Любовь Степановнас.

Н. ХАМХОЕВ,
Пхьилевськогlай -Юртарча школа директор.

Ермоловски леспромхозе хьу хьаярхоачарех эггара йоккхагlа опыт йолчарехь дикагlа лоархlачарехь цаl ва Ибрагимов lаьла. Хlара шера плани тlаийца социалистически декхараш тlехкхоачашдеш хьоагlа из. Пхе шера план хаьал ах шу хьалха кхоачашъе социалистически декхараш тlайцад цо.

Пятилетта кхоалагlча шера план хаьал цхьа бутт хьалха кхоачашъьй lаьлас. Ниттa къахьегама толамаш доахача коммунистически къахьегама ударника цlи пачхьалкхен совгlат, массеха Сийлен грамота, ахчан премеш еннай цуна. Цун сурт да предприяте Сийлен уллa тlа. Леспромхоза дикагlвола хьехамче хиларах тарра хаддаза социалистически яхье хьалха латташ ший опыт дог раьза доалаш кагирхошта дlалуш ва коммунист Ибрагимов lаьла.

СУРТА ТlА: водитель I. Ибрагимов.

Я. ЦУВВА сурт.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А

Наьсарен района «Назрановский» совхозера редакце дайтача каьхата тlа йоазар: «Тха улицагlа укх тlехьарча ах шера лампаш етац, напряжени лоха хилар бахьан долаш, хlаьта цlегlа телевизорта хьийна а тха гlулакх де а торо йоацаш да тхоа».

Редакце из хаьхат дахьийтадар Наьсарен райисполкоме. Райисполкома председателя моа. Б. Цароева редакцега ладу:

«1977 шера Аьлта-Юрта Прохладни улица тlа трансформаторни мощность лакхьъйр 100 киловаттагар 160 киловаттага кхаччалца. Бакъда, хlанз а цу районе напряжени лоха я мощность ца тоъар [illegible]

1979 шера кхоалагlча кварттале сетента реконструкци яра хлаьагlа цу районе мощностеш дакъе лаьрхlад. Из балх бе безаш я мехколонна-66».

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Шоай цlенош, квартираш хоси самаргlаш хилар лоаш шоаш дола Грозне Чернышевски улицагlерча (Центральни рынка юхе) «Чеченгромстройбыт» ремстройуправление цехе дуьла.

Тайп-тайпара сурташ тlалотта художественно-мехкан хинга lоекъаш, маlараш, зераш, [illegible] салгlаш бола маlараш, киттa хьа йола хlаноаш хьое а кхера lоагъаш теда а бахача наьхагара заказаш хьайду цехо. Хlаьта киттa цехо хьаду хаманшта догlа чурташ а.

Тха адрес: г. Грозный, Чернышевски цlерагlа улица, 66, Центральни рынок.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — lуйранара гимнастика.
9.05 — «Къинабарой хьалхе».
9.35 — «Шоана, даьй — воашой!».
10.05 — «Буратино выставка».
10.35 — «Диналгlа чкараш — дукхагlа».
11.05 — «lуйранара почта». Музыкальни программа.
11.35 — «Спортлото тираж».
12.20 — «Музыкальни абонемент».
12.30 — «Могашал». Iалман-популярни программа.
12.55 — «Литературни дешаре». В. Короленко. «Хай дошош да».
14.15 — «Ледников [illegible] пала» яхача фильма-концерта премьера.
15.00 — «Пуша [illegible] Лесси». «[illegible]» яха «Лесси» яхача серех дола фильм (США).
15.50 — «СССР Лакхьадарча Совета депутаташта цкъа долчаш».
16.05 — «Селаlад». Халкъий кхоалгlий телевизионни программий хьалагlа Дуней [illegible] фестиваль. Финланди.
16.35 — «llаргагунд[illegible] — тоша заладар».
17.30 — М. Глинка. Арфаш бола ше [illegible].
17.45 — Мультипликационни фильмий программа.
18.15 — Никарагуа: къовсам [illegible] хьаш бе.
19.00 — Фигурни хьасало самосоалащ хахараш бола Европа чемпионат. Спортивни хьайпараш. Загребера передача.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Из дар дукха за боашам, из дар дукхаь хьалха».
22.05 — Кег-соалозаш хорзача спорта дуней хьалхьанта къьеро чемпионат. Кхалнах. 1000 метр. Голландера передача. Нистеньача — аердадораш.

20.15 — «Байса даьъала хьоа шуа, берашl».
20.30 — «Кинопутешественников клуб».
21.00 — «Республика гlаланаш». Телевизионни художественни фильм.

4 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — «Зарядка с дlаьнетичк».
9.00 — Иале дlаоал [illegible] Кинопера передача.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Гlулакх ду Советски Союзаl».
11.00 — Фалг бола [illegible]. «Дима боабина» оза телевизионни художественни фильм.
12.00 — «Музыкальни киоск».
12.30 — «Юртаро салхьт». [illegible] дахьтиам нерадерзадаь шу дезарга.
13.30 — Фигурни хьасало маьсоалоаш хахараш бола Европа чемпионат. Загребера передача.
14.30 — Къахьегама коллективашта хотаньча кхеладара «Чlоагlдалар» яхача телевизионни документальни фильмо премьера.
14.55 — «Ча» яха художественни фильм.
15.45 — Сабарагlена Гlаьлфор Малхбоалени къахьегамхошта лаьрагlа йола музыкальни программа.
16.30 — «Кинопутешественников клуб».
17.30 — Мультипликационни фильмий программа.
18.00 — «Дуней хьалхьанта мехкара панорама».
18.45 — Хаалха музыкаш.
19.00 — Европа дикагlа болча фигуристий выступленеш. Загреба передача.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — Европа дикагlа болча фигуристий выступленеш дlайлахьер. Нистеньача — аердадораш.

II ПРОГРАММА

10.00 — «Шоана дай—воашой».
10.30 — «Хьайбий дуней тlа».
11.30 — «lуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.00 — «Сиг. Лаьтта. Дуне».
12.45 — «Селаlад». Халкъа хоалдала телевизионни программий хьалагlа Дуней хьалхьанта мехкара фестиваль. Финланди.
13.15 — СК турнир. Ленинградера передача.
14.45 — Киноопрограмма.
15.20 — Соалоь хахкача спорта Европа чемпионат. ГДР-а передача.
16.45 — «Тхоашта тlайох цlера ала» яхача телевизионни художественни фильмы, 2 серв.
18.00 — Спортивни программа. Кег-соалоаш хохкача спорта дуней хьалхьанта мехкара чемпионат. Кхалнах. 1000 м. Голландера передача. Бургхаша хохках йола дуней пачхьалкхашта мехкаре чемпионат. СССР «борни — Швеце сборни 2 тайм. Швецера передача.
19.00 — Поэзи. С. Щипачев.
19.20 — «Могашал». Iалман-популярни программа.
20.15 — «Байса даьъала хьоа шуа, берашl».
20.30 — Документальни фильмий программа.
21.00 — Л. Бетховен. 3 концерт.
21.40 — «Маlача наха дуне». Художественни фильм. (Венгри).

II ПРОГРАММА

10.00 — ЗИЛ-а Культура Дворецa халкъа инструментий оркестро концерт.
10.20 — «Тха беш».
10.50 — «Эрсий мотт».
11.20 — «Шахматни школа». Кlаб лада.
11.50 — «Сайдача дуцарноегун къайле». Субтитрашца дола художественни фильм.
13.00 — «Иааш ала вай, воттагlай!». Музыкальни программа.
14.10 — «Цо шу Абхаз». Документальни фильм.
14.40 — «Керттера хаш шеьа». Документальни фильм.
15.10 — «Наьна мвала».
15.40 — 8-гlа студи.
16.40 — «Тхоашта тlайох цlера ала». Телевизионни дукхачаш серей художественни фильм. 1 серв.
18.15 — Кег-соалоаш хьахкара йолча спорта Дуней чемпионат. Кхалнах. 500 метр. Голландера передача.
18.55 — «Юртаро иусилаш». Телевизионни документальни фильм.
19.45 — «Театра афишаш хьалхашка».

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

3-ча ФЕВРАЛЕ

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 13.00. Хаpжархошта дола концерт. 18.00. Лекционни зал. Советски Эскарен Тlема-Форда Флотен 61 шу дизара хеталь кинофестиваль хьеллилга.

Химикий культура Дворец. 14.00. «Светофор» яхача клуба берашта хетаь занятие. 17.30. Л. И. Брежнева «Юхадийдалар» яхача книжкана хетадь литературни дешар. 18.00. «Дай-мехка гlолла» яха кинопанорама.

Пролетбета цlерагlа культура Цlа. 10.00. Болх беш хургьа аттракционаш, ловзара автоматаш. 11.00. «Говза кулгаш» яха кружок. 18.00. «Иттлагlча пятилетка перспективаш» яха лекци.

4-ча ФЕВРАЛЕ

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 18.00. Советски Эскарен Тlема-Форда Флотен 61 шу дизара хетаь кинофестиваль.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шахматни школа занятие. 12.00. Болх беш хургьа «Ориентир» яха клуб. 14.00. Баскетболах йола спортивни яьхаш. 17.30. «Вай кlира» яха радиожурнал. 18.00. «Дай-мехка гlолла» яха кинопанорама.

Пролетбета цlерагlа культура Цlа. 10.00. Болх беш хургьа аттракционаш, ловзара автоматаш. 11.00. «Чебурашка» яхача кинотеатро берашта фильмаш хьоккаргда.

КИМ цlерагlа клуб. 13.00. Оалхазарий цlей. 14.00. Болх беш хургда «Сийг» яха кинотеатр. 17.00. Халкъа кагирхой театраца вlашагlкхетар.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

РАДИО

3 ФЕВРАЛЬ

8.00 — «Деналарах хьом беш кайда зиэ». Урус-Мартановски района «Гарен» совхозера передача (нохчий меттала).
8.55 — Ашараш (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетай обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къона» яха радиожурнал (эрсий меттала).
10.30 — «Литературни Нохч-Гlалгlайче» (нохчий меттала).
11.00 — Производство хьалхаоттарошта дола концерт (эрсий меттала).
11.40 — «Сакъердаме тlаргlа тlа» (гlалгlай меттала).
15.30 — «Хьалхара тlом, воттагlий цlий». Ленинград дорзача турпалхошта хетаь радиокомпозици (эрсий меттала).
16.00 — «Керда ефдаш — ахаре» (нохчий меттала).

18.20 — «Вежарашка долча къамий музыкаш» яхача цхьан оргlаш передача (гlалгlай меттала).

4 ФЕВРАЛЬ

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукха деза музыкаш» (эрсий меттала).
11.15 — Нохч-Гlалгlай музыкий концерт (гlалгlай меттала).
11.30 — «Къона тlехье» (нохчий меттала).
15.15 — «Массаза а ловзаме». Грозненски УВР-ера передача (эрсий меттала).
16.00 — «Вай доттагlа — lаьнна» яха радиожурнал (эрсий меттала).
16.35 — «Шоаьтра глобус». Радиоминуса (эрсий меттала).
18.00 — «Цlе сийгаш» (гlалгlай меттала).
18.30 — «Ашарашка доттагlа дlачарна» (нохчий меттала).

Тахан республике гlоллен Грознен моркхаш а йолаш, цхьайолча хана йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике —3, +2, Грозне 0 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен хулцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —4, —9, дийнахьа +1, +6 градус йолаш хилен тарлу.

ФЕВРАЛЕ

СССР Гидрометцентро бехомах. Предкавказье Къулбехьен-Малхбоален районашка юкъера лаьрхlача беттa фегара температура нормал лохагlа хила тарлу. Хьалхарчен шоллагlчен декадай дукхагlдолча деношка шийла хила тарлу: бийсана 15—20, дийнахьа 5—10 градус (бутт болалуш 15) шелал йолаш. Хьалхара декада чакхйоалаш юкъ-юкъе фегара температура лакхъялар тарлу бийсана 2—7 градус шелалген, дийнахьа 0—5 градус йовхалген кхоачаш, кхоалагlча декаде бийсана 5—10 градус шийла, дийнахьа —4, +1 градус хила тарлу.

Бетта юкъера лаьрхlача хургйола йоачанаш 25—35 миллиметр хила тарлу (норма 17 миллиметр). Бутт чакхбаллалца къаьнг дукха моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш ха отта тарлу. Моркхаш а йолаш лоа а делхаш, цхьайолча хана догlа а делхаш ха отта тарлу цхьоалагlен кхоалагlен декадаш юкъе кхьачача хана. Цу хана каст-каста ша билла хила тарлу. Шоллагlчен кхоалагlчен декадашка цхьайолча моттигашка дохк доаллаш хилен секунде 5—10 метр чlоагlа мух хьекхаш хилен тарлу.

Метеостанци.

КИНОЭКРАН—ФЕВРАЛЬ БЕТТА

«lалам лорадела — Даьхе лорадела» яха гlоранына ча эрсий йоазонхочун М. Пришвина дешаш кердадоах «Лаьттан тlа юта аер» яхача художественни фильмо. Кхетаде хала дац цу фильма чулоацам lалам лорадара тlехьа лоаттабеча къовсама хетабаь болга. lалам лораделга хlара советски гражданина декхар а даь тlадужадьад вай кердача Конституцо. Цхьабакъда, хlанз а кlеангa нийслац из декхар кхоачашдара тlера боаца нах. Царна духьала майра къовсам лоаттабу хиш лорадара инспектора Карпавни Ивана (арт. В. Павлов). Режиссера Н. Вирмана оттадаьча цу фильме дакъа доацача цlи хезача артисташа Н. Гундаревас, В. Самойлова, кхьчар хьакхоллаш дола сурт-сибаташ нах тешобеш да.

«Самашинвале даь-сесаг» яхаш я из цlи йолча Д. Кладиашвиле пьесах Гуркегlен кинематографисташа оттаь шоллагlйола комеди.

Кинематографа безабеснаб советски йоазонхочун Ю. Вонзарева кхолам. Цун цхьадолча дувцарех «Ленфильма» режиссера В. Шредела оттадаьд «Наьхаяр» яха кхы цхьаькха а фильм. Наха юкъе валаре нийслуча чоалханеча дешашта жоп лаха гlертарца теркам тlаоаш да из фильм.

Шин сарех латташ да Ленински премий лауреата В. Жалакявичуса, «Мосфильма» оттадаь «Кентаврах» яха керда художественно-публицистически фильм. Цхьан латиноамерикански мехка революци дегlаахара наьхъех дувцаш да из фильм. Фильма юкъмоттиге латт кортамукъаленци нийсхоаш идеалашта тlехьа къовсам а лоаттабеш боаш бола турпалаш — денал долаш дог динен нах. Фильме дакъа лоацаш ба Д. Банионис, Р. Адомайтис, В. Гафт санна бовзаш бола актераш.

Хетаргахьа, аттa саг кортаоац Пучачева Аллай кхалеша дог гlоа ца доаккхаш. Цудухьа дукхачарна дика совгlат хургда цо керттера роль ловзаш дола «Илаша доалаш йола нхалсаг» яхача кердача художественни фильмах. Цу фильме А. Пугачева иллейн музыкан автор а я.

Комеде жанрах шин фильм хургда укх бетта. «Дог делаш даха» яха фильм — колхозой вахара хетаь лирически комеди. Кхоачам ба но долаш дукха зуламаш хул наькъашка.

Х. ХИДАЕВ,
кинопрокатa республикански контора редактор.

ФЕ ХИЛА

Нах дlа-юха кхувлар дукхача автомобилисташа беча балха юкъе лоархlамегlа дарех гlулакх да. Хlаране цу гlулакха ше бехктонхаме лоархаш бе безаш болх ба из, тlаха аьлча, цунах тайна да дукхахча пассажирий вахар, кхерамаде. Цудухьа автобусаши городашка лелаш электротранспорти кехка ховща бараш эттара дикагlа бола, йоккха опыти говзали йола водителаш ба. Цул совгlа уж хила беза сатийна сабаре болаш, эзьаздел довлаш, нахаца lимерза болаш.

Къаьстта чlоагlа бlарг лохкаш хила веза водитель пассажираш тlахоашачен тlера lобовлачен хана. Водителa бокъо яц машин бокъонца сеца яллалца наlараш хьеллеш наlараш дlакъайлачух тlехьагlа мара машина йолалийтa.

2-ча автотранспортни предприяте водителa Муцаев Султана ПАЗ-672 яхача пис дехкача автобуса чура пассажираш ара баьнаб баьнабаца а хьокаш, йийлла наlараш я йолаш йолалийтай автобус. Из бахьан долаш чуре lо я еха зоаьлй пассажир Хакимова.

«Заря» яхача совхоза тракторист Кардашов Михаил мазар мехна а волаш мухалгlа lоцу ерзаль дlа а отталь ДТ-75 яха трактор тоае волавенная из цицегlа йолалургйоацаш цхьанкха хlама а ца дехь. Тракторист дlакlал волалаше а трактор чуйоалаенна цунна тlагlоала тlех а яьна. Из цо вийнаш.

Вlаьза цхьа барт болаш хилац гlашлойн автомобилисташи. Царех цхьакха а хилац шоалагlчоа никъ битаpаьза волаш. Цхьаьне шоалагlчун сий деш лоархlам хила боагlар уж, хlана аьлча, цар никъ ца битар бахьан долаш дукха зуламаш хул наькъашка.

Машинаькъа ОРС-а № 1 йолча тика отдела заведующи Джабраилова lайшет юкъе гlолла тlехйоалача автобуса хьалхашка гlолла тlехъэккха а еина машин тlаккхийтта лоазаьй. Хlана нийкхар хьо машина хьалхашка, аьнна хьаттача, сиха яха езаш яр со, аьннад цо.

Дlадахача кlирагlа республика наькъашка 55 авари хиннай, 2 саг вийнаб, 14 саг лозаваьд.

НГАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гlа этаж). Телефонаш редактора — 3-44-98; редактора зам. — 3-39-11; бехктонхаьа секретара — 3-34-36; партийни вахарех культурех отделий — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехатий отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-80-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-98; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-36; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-80-88.

Газет арадувла шинарей, ерей, шоаттен деношка.

СФ05038. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 855.